

кафедра економічної політики та безпеки

1964

НУК

_____ «__» _____ 2025 р.
(підпис зав. кафедрою)

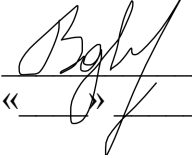
Миколаїв – 2025 р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова

Факультет економіки та екології моря
Кафедра економічної політики та безпеки
Освітній рівень – перший (бакалаврський)
Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність 051 Економіка
Освітня програма – Міжнародна економіка

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Гарант освітньої програми

 Л.Ю. Вдовиченко
«___» _____ 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Студентці Ілієш Ніколіні Сергіївні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: Вплив глобалізації фінансових ринків на розвиток міжнародного інвестування.

Керівник роботи к.е.н., доцент кафедри економічної політики та безпеки Тур Олександр Васильович.

Затверджено наказом ректора № 287 уч від «24» березня 2025 року.

2. Термін подання роботи: 10 червня 2025 року.

3. Вихідні дані по роботі: наукові публікації, статистика міжнародних фінансових організацій, аналітичні звіти, матеріали конференцій та інші джерела, що висвітлюють питання фінансової глобалізації та міжнародного інвестування.

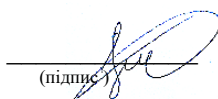
4. Перелік питань, що належать до розробки (найменування розділів) Теоретичні основи глобалізації фінансових ринків; Оцінка впливу глобалізації на міжнародне інвестування; Тенденції розвитку міжнародного інвестування в Україні в умовах глобалізації фінансових ринків.

5. Перелік презентаційних матеріалів Мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження; Структурно-логічна схема дослідження; Зв'язок теми роботи з об'єктом, методологія та методи дослідження; Підходи до визначення категорії «глобалізація фінансових ринків»; Переваги та недоліки глобалізації фінансових ринків; Учасники глобалізаційного фінансового ринку; Активізація ринків міжнародного боргу в умовах підвищеної економічної невизначеності; Основні інвестиційні проекти в регіонах України за видами економічної діяльності; Роль портфельних іноземних інвестицій у забезпеченні економічного зростання в глобалізованій економіці; Динаміка індексу інвестиційної привабливості України за 2013-2024 роки; Динаміка портфельних іноземних інвестицій в Україну за 2020-2024 роки; Виклики та можливості для міжнародних інвесторів в Україні; Перспективні напрямки розвитку міжнародного інвестування в Україні в умовах фінансової глобалізації.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

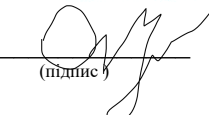
№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Визначення наукового керівника роботи	01.09.2024р.- 15.09.2024р.	
2.	Вибір теми роботи та її узгодження з науковим керівником	15.09.2024р.- 30.09.2024р.	
3.	Вивчення друкованих та електронних джерел, економічних реалій, методичних та наукових видань з теми роботи	01.10.2024р.- 31.10.2024р.	
4.	Складання попереднього плану роботи, узгодження його з науковим керівником	01.11.2024р.- 15.11.2024р.	
5.	Збір статистичної інформації на базовому підприємстві (установі, організації)	15.11.2024р.- 31.01.2025р.	
6.	Розробка теоретичного розділу	01.02.2025р.- 29.02.2025р.	
7.	Розробка аналітичного розділу	01.03.2025р.- 31.03.2025р.	
8.	Розробка проектного розділу	01.04.2025р.- 30.04.2025р.	
9.	Розробка вступу, висновків, списку використаної літератури та додатків	01.05.2025р.- 15.05.2025р.	
10.	Редагування рукопису роботи та ознайомлення з ним наукового керівника	15.05.2025р.- 30.05.2025р.	
11.	Усунення зауважень наукового керівника та завершення роботи	01.06.2025р.- 10.06.2025р.	
12.	Подання рукопису кваліфікаційної роботи в бібліотеку НУК для перевірки на унікальність	10.06.2025р.	
13.	Подання рукопису кваліфікаційної роботи на попередній захист	10.06.2025р.	
14.	Усунення зауважень кафедрального захисту та результатів перевірки на виявлення збігів/ідентичності/схожості роботи	10.06.2025р.- 14.06.2025р.	
15.	Розробка проекту демонстраційного матеріалу та доповіді	14.06.2025р.- 20.06.2025р.	
16.	Подання роботи рецензенту та отримання рецензії	18.06.2025р.	
17.	Захист роботи перед АК	24.06.2025р.- 25.06.2025р.	

Студентка

(підпис)

Ілієш Н.С.
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(підпис)

Тур О.В.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Глієш Н.С. Вплив глобалізації фінансових ринків на розвиток міжнародного інвестування – кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр». – Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова, м. Миколаїв, 2025.

В роботі досліджено теоретичні основи глобалізації фінансових ринків, а саме: з'ясовано зміст поняття та сутність глобалізації фінансових ринків, окреслено основних учасників та інструменти глобалізованих фінансових ринків та визначено роль фінансової глобалізації у розвитку фінансового ринку.

Доведено, що портфельні іноземні інвестиції відіграють важливу роль у забезпеченні економічного зростання в глобалізованій економіці, оскільки вони забезпечують країнам доступ до додаткових фінансових ресурсів і технологій.

Проведений аналіз стану сучасного інвестиційного клімату в Україні показав, що міжнародні інвестори в Україні стикаються з низкою викликів і можливостей, які впливають на їх інвестиційні рішення.

В зв'язку з чим запропоновано перспективні напрямки розвитку міжнародного інвестування в Україні в умовах фінансової глобалізації, це такі сфери, як агробізнес, ІТ, енергозбереження та відновлювальні джерела енергії. Доведено, що для успішної реалізації цих можливостей важливо впроваджувати системні зміни: покращувати законодавство, забезпечувати прозорість і захист прав інвесторів, зменшувати адміністративні бар'єри, а також активніше залучати міжнародних партнерів.

Ключові слова: глобалізація, фінансові ринки, портфельні іноземні інвестиції, фінансові технології, капітал, інвестиції, цифрова трансформація, інвестиційні стратегії, інвестиційний клімат.

THE SUMMARY

Iliesh N.S. The impact of globalization of financial markets on the development of international investment – qualifying work for obtaining the degree of higher education «bachelor». – Admiral Makarov National Shipbuilding University, Mykolaiv, 2025.

The paper explores the theoretical foundations of the globalization of financial markets, namely: it clarifies the content of the concept and essence of the globalization of financial markets, outlines the main participants and instruments of globalized financial markets, and determines the role of financial globalization in the development of the financial market.

It has been proven that foreign portfolio investment plays an important role in ensuring economic growth in a globalized economy, as it provides countries with access to additional financial resources and technologies.

The analysis of the current investment climate in Ukraine showed that international investors in Ukraine face a number of challenges and opportunities that affect their investment decisions.

In this regard, promising areas for the development of international investment in Ukraine in the context of financial globalization have been proposed, including such areas as agribusiness, IT, energy conservation, and renewable energy sources. It has been proven that for the successful implementation of these opportunities, it is important to implement systemic changes: improve legislation, ensure transparency and protection of investor rights, reduce administrative barriers, and more actively involve international partners.

Keywords: globalization, financial markets, foreign portfolio investments, financial technologies, capital, investments, digital transformation, investment strategies, investment climate.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ.....	7
1.1. Поняття та сутність глобалізації фінансових ринків.....	7
1.2. Основні учасники та інструменти глобалізованих фінансових ринків.....	14
1.3. Роль фінансової глобалізації у розвитку фінансового ринку.....	18
РОЗДІЛ 2. ОЦІНКА ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА МІЖНАРОДНЕ ІНВЕСТИВАННЯ.....	22
2.1. Вплив глобалізації на рух капіталу та фінансові потоки: позитивні та негативні наслідки.....	22
2.2. Діагностика впливу глобалізації на інвестиційні стратегії та поведінку інвесторів.....	34
2.3. Аналіз ролі портфельних іноземних інвестицій у забезпеченні економічного зростання в глобалізованій економіці.....	38
РОЗДІЛ 3. ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТИВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ.....	42
3.1. Стан сучасного інвестиційного клімату в Україні.....	42
3.2. Виклики та можливості для міжнародних інвесторів в Україні.....	46
3.3. Перспективні напрямки розвитку міжнародного інвестування в Україні в умовах фінансової глобалізації: рекомендації та прогнози.....	50
ВИСНОВКИ.....	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	60

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Глобалізація фінансових ринків стала однією з найзначніших тенденцій сучасної економіки, яка впливає на всі аспекти економічної діяльності. Вона забезпечує інтеграцію національних фінансових систем у світову економіку, відкриваючи нові можливості для міжнародного інвестування. Актуальність теми дослідження виникає з потреби країн покращити своє інвестиційне середовище та залучити іноземні капіталовкладення, що, в умовах глобалізації, стає дедалі важливішим для сталого економічного зростання. Успішна інтеграція в світові фінансові ринки вимагає від держав, особливо в умовах трансформаційних змін, адаптації до міжнародних стандартів і практик.

Серед наукових праць, присвячених питанням, пов'язаним з глобалізацією фінансових ринків, є праці як вітчизняних, так і зарубіжних авторів, таких як: Р. Амджад, О. Бойцун, Б. Браун, Д. Хелд, П. Херст, М. Деверо, В. Кулішов, Д. Кенетт, А. Линенко, Л. Петкова, В. Петрушевська, Л. Примостка, М. Тесега, М. Рашид. Проте у зазначених дослідженнях не приділено уваги щодо впливу глобалізації фінансових ринків на розвиток міжнародного інвестування в залежності від економічного стану країни з урахуванням її глобальної конкурентоспроможності.

Означене зумовило вибір теми, формулювання мети, постановку й вирішення основних завдань роботи.

Мета і завдання дослідження. *Метою роботи є аналіз впливу глобалізації фінансових ринків на розвиток міжнародного інвестування, зосередження на потенційних можливостях і викликах, що виникають у цій сфері.*

Для досягнення поставленої мети потрібно виконати наступні *завдання*:

- з'ясувати зміст поняття та сутність глобалізації фінансових ринків;
- зазначити основних учасників та інструменти глобалізованих фінансових ринків;
- визначити роль фінансової глобалізації у розвитку фінансового ринку;
- встановити позитивні та негативні наслідки впливу глобалізації на рух капіталу та фінансові потоки;

- здійснити діагностику впливу глобалізації на інвестиційні стратегії та поведінку інвесторів;
- проаналізувати роль портфельних іноземних інвестицій у забезпеченні економічного зростання в глобалізованій економіці;
- охарактеризувати стан сучасного інвестиційного клімату в Україні;
- обґрунтувати виклики та можливості для міжнародних інвесторів в Україні;
- окреслити перспективні напрямки розвитку міжнародного інвестування в Україні в умовах фінансової глобалізації, надати рекомендації та здійснити прогнози.

Об’єктом дослідження виступають міжнародні фінансові інституції, інвестори та специфіка їх діяльності в умовах глобалізованого середовища.

Предметом дослідження є механізми та інструменти, які дозволяють забезпечити сталий розвиток міжнародного інвестування в умовах глобалізації.

Методи дослідження. Відповідно до мети та завдань дослідження в роботі використано сукупність методів наукового пізнання: аналіз та синтез, секторальний і регіональний аналіз, методи статистичного оброблення даних, а також порівняльний аналіз міжнародних практик. Системний підхід є методологічною основою всієї роботи й застосовувався для вирішення більшості завдань дослідження. Слід зазначити, що в роботі широко використовувався комплексний підхід до методології дослідження, коли методи, які застосовувалися, доповнювали один одного та дозволили розглядати досліджувані процеси і явища в їх єдності й різноманітності.

Інформаційна база дослідження охоплює наукові публікації, статистику міжнародних фінансових організацій, аналітичні звіти, матеріали конференцій та інші джерела, що висвітлюють питання фінансової глобалізації та міжнародного інвестування.

Структура та обсяг роботи. Робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаної літератури. Повний обсяг – 63 сторінки, з них основний текст – 48 сторінок. Робота містить 9 таблиць та 8 рисунків. Список використаної літератури налічує 37 найменувань на 3 сторінках.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

1.1. Поняття та сутність глобалізації фінансових ринків

Глобалізація фінансових ринків є складним і багатограним процесом, який охоплює інтеграцію та взаємозв'язок фінансових систем різних країн. Вона проявляється в зростанні міжнародних фінансових потоків, адаптації фінансових інститутів до глобальних змагань, а також у законодавчих і регуляторних змінах, що спрощують транзакції між країнами. Глобалізація фінансових ринків стала можливою завдяки досягненням у технологіях, зокрема в інформаційних та комунікаційних технологіях, які дозволяють здійснювати транзакції в реальному часі на глобальному рівні.

Перш ніж розглянути сутність та особливості глобалізації фінансових ринків, з'ясуємо зміст поняття «глобалізація фінансових ринків» (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Дефініції категорії «глобалізація фінансових ринків»

(складено автором на основі [1; 6; 15])

Автор	Визначення
Амеліна І.В., Попова Т.Л., Владимиров С.В. [1]	Процес інтеграції національних фінансових ринків у єдиний глобальний фінансовий простір, що забезпечує вільний рух капіталу, товарів і послуг між країнами
Мамотенко Д.Ю. [6, с. 229]	Природний економічний процес у світовій економіці, який сприяє перетворенню світового господарства в єдиний ринок товарів, послуг, економічних ресурсів, робочої сили та знань
Харун О.А., Матюх І.А. [15]	Процес об'єднання міжнародних фінансових відносин в єдину світову систему усієї планети

На нашу думку, термін «глобалізація фінансових ринків» можна охарактеризувати як процес інтеграції національних фінансових систем у єдиний світовий фінансовий простір, що забезпечує вільний рух капіталу та фінансових інструментів між країнами.

Глобалізація фінансових ринків – це складний і багатогранний процес, що охоплює інтеграцію різних національних фінансових систем у єдиний світовий фінансовий простір. Розглянемо кілька підходів до цього поняття, зокрема їх характерні риси та основні акценти (табл. 1.2).

Усі ці підходи розкривають різні аспекти глобалізації фінансових ринків, підкреслюючи її здатність зменшувати бар'єри між країнами та сприяти інтеграції фінансових систем. Основна увага зосереджена на свободі переміщення капіталів, товарів і послуг, а також на створенні єдиного економічного простору, що забезпечує глобальний розвиток. Об'єднані, ці підходи дозволяють створити більш повне уявлення про механізми глобалізації та її наслідки для світової економіки.

Однією з основних ознак глобалізації фінансових ринків є зростання масштабів міжнародних інвестицій. Інвестори все частіше диверсифікують свої портфелі за рахунок активів, розташованих за межами їх національних кордонів, що стимулює не тільки розвиток фінансових ринків, але й економічне зростання країн-партнерів. Зокрема, це проявляється в активних прямих іноземних інвестиціях (ПІІ), які уможливають технологічний трансфер та створення нових робочих місць.

Глобалізація фінансових ринків також веде до значного впливу міжнародних фінансових інститутів, таких як Міжнародний валютний фонд (МВФ) та Світовий банк. Ці організації не лише забезпечують фінансування країн, що розвиваються, але й надають рекомендації щодо економічної політики, яка, в свою чергу, формує соціально-економічний ландшафт в країн-реципієнтів. Зазначені інститути сприяють формуванню стандартів та регуляторних практик, які стають основою для глобальної фінансової діяльності.

Таблиця 1.2

Підходи до визначення категорії «глобалізація фінансових ринків»
(складено автором на основі [1; 6; 15])

Підхід	Представники	Сутність
Інтеграційний підхід	Амеліна І.В., Попова Т.Л., Владимиров С.В. [1]	Увага на процесі інтеграції національних фінансових ринків, об'єднуючи їх у єдину глобальну фінансову мережу. Фокус на вільному русі капіталів, товарів і послуг між країнами свідчить про важливість зняття бар'єрів у міжкрайній торгівлі та фінансах, що посилює взаємозалежність національних економік
Економічний підхід	Мамотенко Д.Ю. [6]	Акцент на визначенні глобалізації фінансового ринку як природного економічного процесу, що перетворює світове господарство в єдиний ринок, акцентує на активній ролі глобалізації у формуванні єдиного ринку для товарів та послуг, а також для працюючих та знань. Це підкреслює зв'язок між фінансами та іншими аспектами економіки, такими як праця і технології.
Системний підхід	Харун О.А., Матюх І.А. [15]	Фокус на об'єднанні міжнародних фінансових відносин в одну світову систему. Він вказує на концепцію фінансової системи як цілого, яка включає взаємодію різних фінансових інститутів, ринків і регуляторів на глобальному рівні. Це дозволяє краще порозуміти механізми, які ушляхетнюють глобалізацію фінансових ринків.
Інтеграційно-фінансовий підхід	Авторське визначення	Акцент на інтеграції національних фінансових систем у світовий фінансовий простір. Визначає важливість безперешкодного руху капіталу та фінансових інструментів між країнами, акцентуючи на значенні глобальних фінансових ринків для розвитку національних економік і зниження ризиків.

Глобалізація фінансових ринків має як позитивні, так і негативні наслідки. До позитивних можна віднести:

1. Збільшення ліквідності фінансових ринків. Завдяки інтеграції ринків, активи стають більш доступними для інвесторів різних країн.
2. Диверсифікацію інвестицій. Інвестори можуть зменшити ризик, інвестуючи в різні активи на міжнародних ринках.
3. Передачу технологій і базових практик, що позитивно впливають на розвиток фінансових систем країн, що розвиваються.

Однак, глобалізація також призводить до деяких ризиків, зокрема:

1. Вразливість до світових фінансових криз. Різноманітність і взаємозв'язок фінансових ринків можуть призводити до поширення криз від однієї країни до інших.
2. Зростання спекулятивних транзакцій, які можуть спотворювати реальну економіку.
3. Необхідність державного регулювання. Посилення конкуренції вимагає від національних фінансових установ адаптації до нових умов, що іноді може призводити до неефективності та нестабільності.

Переваги та недоліки глобалізації фінансових ринків наведено в табл. 1.3.

Таблиця 1.3

Переваги та недоліки глобалізації фінансових ринків

(складено автором на основі [2])

Переваги	Недоліки
Збільшення ліквідності	Вразливість до глобальних криз
Диверсифікація інвестицій	Зростання спекуляцій
Передача технологій	Необхідність посилення регулювання

Глобалізація фінансових ринків є одним з найважливіших процесів сучасної економіки, який охоплює інтеграцію різних національних фінансових систем у єдиний глобальний простір. Цей процес не лише сприяє зростанню міжнародних

інвестицій та переміщенню капіталу, але й змінює спосіб, у який проводяться фінансові транзакції завдяки технологічному прогресу. Разом із цим, глобалізація приносить нові виклики у вигляді ризиків, пов'язаних із залежністю фінансових систем від світових подій, та вимагає активної регуляції з боку міжнародних організацій. Таким чином, основні аспекти глобалізації фінансових ринків – інтеграція ринків, переміщення капіталу, технологічний прогрес, регуляція та ризики – створюють складну і динамічну мережу взаємозв'язків, яка визначає сучасні фінансові практики та стратегічні напрямки розвитку національних економік (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

Основні аспекти глобалізації фінансових ринків
(складено автором на основі [2])

Аспект	Характеристика
Інтеграція ринків	Взаємозв'язок національних фінансових систем
Переміщення капіталу	Зростання міжнародних інвестицій
Технологічний прогрес	Використання ІТ для спрощення фінансових транзакцій
Регуляція	Вплив міжнародних організацій на національні політики
Ризики	Залежність фінансових систем від глобальних подій

Інтеграція ринків є одним із ключових аспектів глобалізації фінансових ринків, що передбачає глибокий взаємозв'язок національних фінансових систем. Цей процес дозволяє країнам взаємодіяти в рамках глобальної економіки і забезпечує доступ до великого обсягу фінансових ресурсів і інвестицій. Завдяки інтеграції ринків, гравці на фінансових ринках можуть легше і швидше адаптуватися до змінюваних економічних умов, використовуючи можливості, що виникають в інших країнах. При цьому суттєво зростає обсяг капіталів, які циркулюють між державами, створюються нові фінансові інструменти, що

забезпечують більшу ліквідність, а також ефективніше відбувається управління ризиками, пов'язаними з коливаннями валютних курсів та процентних ставок. Таким чином, інтеграція ринків не лише сприяє розширенню можливостей для інвесторів, але й підвищує загальну ефективність функціонування фінансової системи.

Переміщення капіталу є важливим аспектом глобалізації фінансових ринків, який характеризується значним зростанням міжнародних інвестицій. У рамках цього процесу інвестори отримують можливість розміщувати свої капітали в різних країнах, що сприяє не лише збагаченню портфельних інвестицій, але й диверсифікації ризиків. Завдяки зняттю бар'єрів, які раніше обмежували вільний рух капіталів, глобальні фінансові ринки стали більш доступними для іноземних інвесторів, що, у свою чергу, підвищує конкуренцію та стимулює економічний розвиток. Переміщення капіталу також сприяє розширенню бізнесу та створенню нових робочих місць в країнах-реципієнтах, які отримують необхідні фінансові ресурси для реалізації інвестиційних проєктів. Таким чином, цей аспект глобалізації покращує загальну економічну ситуацію, сприяючи збільшенню виробництва та інновацій.

Технологічний прогрес є вагомим фактором, що значно підсилює процес глобалізації фінансових ринків, оскільки він дозволяє використовувати новітні інформаційні технології для спрощення фінансових транзакцій. Завдяки розвитку технологій, таких як блокчейн, електронні платіжні системи та онлайн-торгівля, фінансові інститути можуть забезпечити швидкість, зручність і безпеку проведення операцій на міжнародному рівні. Це також забезпечує зменшення витрат на транзакції, підвищує доступність фінансових послуг для ширшої аудиторії, включаючи малі та середні підприємства, а також індивідуальних інвесторів. Технології активно впроваджуються в управління ризиками та аналіз фінансових даних, що дозволяє краще оцінювати ринкові тренди і ухвалювати обґрунтовані рішення в умовах конкурентної міжнародної арени. Таким чином, технологічний прогрес не тільки спрощує доступ до фінансових ринків, але й радикально змінює традиційні моделі ведення бізнесу.

Регуляція є суттєвим аспектом глобалізації фінансових ринків, що виражається у впливі міжнародних організацій на національні політики. Установи, такі як МВФ, Світовий банк та Базельський комітет, відіграють ключову роль у формуванні стандартів, які регулюють діяльність фінансових установ у різних країнах. Ці стандарти стосуються таких питань, як капітальні вимоги, управління ризиками та запобігання фінансовим злочинам. Регуляція також сприяє створенню стабільного фінансового середовища, наближаючи його до міжнародних норм та стандартів, що, в свою чергу, підвищує довіру інвесторів. Однак, із збільшенням глобальної інтеграції виникає необхідність у гармонізації регуляторних практик для уникнення потенційних правових протиріч і спекуляцій. Таким чином, регуляція не лише забезпечує довгострокову стабільність фінансових ринків, але і підвищує їхню прозорість та ефективність.

Ризики є невід'ємною частиною глобалізації фінансових ринків, оскільки залежність фінансових систем від глобальних подій створює нові виклики для економік різних країн. У світі, де капітали вільно пересуваються між державами, національні економіки стають вразливими до зовнішніх шоків, таких як фінансові кризи, політичні нестабільності або зміни в міжнародній торгівлі. Зростаюча інтеграція ринків означає, що проблеми в одній країні можуть швидко поширитися на інші регіони, що може призвести до системних ризиків. Наприклад, криза ліквідності або зміна настроїв інвесторів можуть зумовити швидкий відтік капіталу з країн, що розвиваються, пригнічуючи їхні валюти і економіки. Тому важливою складовою управління фінансовими ризиками є розробка комплексних стратегій, які дозволяють не лише зменшити вплив глобальних загроз, але і забезпечити стійкість національних фінансових систем за умов підвищеної взаємозалежності.

У підсумку слід зазначити, що глобалізація фінансових ринків є складним явищем, що має як позитивні, так і негативні наслідки. Вона створює нові можливості для розвитку, але потребує також уважного підходу до управління ризиками. В умовах глобалізації країнам важливо не тільки адаптувати свою економічну політику до нових вимог, але й активно сприяти розвитку механізмів, які забезпечують стабільність і захист національних інтересів у глобальному

контексті. Глобалізація фінансових ринків продовжуватиме відігравати важливу роль у формуванні сучасної економіки, і її вплив на масив фінансових процесів зростатиме поряд із розвитком нових технологій і змін у міжнародних відносинах.

1.2. Основні учасники та інструменти глобалізованих фінансових ринків

Глобалізація фінансових ринків стала визначальним чинником, який вплинув на структуру та динаміку сучасної світової економіки. З розвитком міжнародних фінансових відносин з'явилися нові учасники, інструменти та механізми, які сприяють інтеграції національних економік у єдиний глобальний простір. У цьому контексті важливими є як основні учасники фінансових ринків, так і різноманітні інструменти, що використовуються для проведення фінансових операцій. В даному документі розглянуто основні категорії учасників глобалізованих фінансових ринків, а також інструменти, які вони використовують, зокрема, інвестиційні фонди, банки, страховики, держави, корпорації та фінансові інститути, таких як фондові біржі та біржі товарів.

Учасниками глобалізованих фінансових ринків є наступні:

1. Банки, які є одним з найважливіших учасників фінансових ринків, адже вони відіграють критичну роль у врегулюванні грошових потоків і забезпеченні фінансування для різних економічних суб'єктів. У рамках глобалізованих фінансових ринків банки не лише здійснюють традиційні функції, такі як прийом депозитів та надання кредитів, але і активно беруть участь у міжнародних фінансових операціях, таких як валютні свопи, форвардні контракти та інші деривативи. Глобалізація дозволила банкам розширити свою діяльність, обслуговуючи клієнтів по всьому світу, що забезпечує їхню участь у трансакціях, пов'язаних з іноземними валютами, міжнародними ринками капіталу і приватними інвестиціями.

2. Інвестиційні фонди є ключовим гравцем на глобалізованих фінансових ринках, оскільки вони акумулюють кошти від інвесторів з метою подальшого інвестування в різноманітні фінансові активи. Інвестиційні фонди можуть бути як

відкритими, так і закритими, і вони можуть спеціалізуватися на різних сегментах ринку, включаючи акції, облігації, нерухомість та інші активи. Завдяки спрощенню доступу до глобальних інвестиційних можливостей, інвестиційні фонди стають важливим інструментом для інвесторів, бажаючих диверсифікувати свої портфелі. Крім того, зростання популярності альтернативних інвестиційних фондів, таких як хедж-фонди і фонди приватного капіталу, відображає тенденцію до пошуку нових шляхів доходу і зниження ризиків.

3. Корпорації, що функціонують на глобалізованих фінансових ринках, також є важливими учасниками, оскільки вони відіграють значну роль у створенні попиту на фінансові ресурси. Великі транснаціональні компанії активно залучають капітал через випуск акцій і облігацій, що дозволяє їм забезпечувати фінансування своїх проектів і забезпечувати стійкий розвиток. Глобалізація дала можливість корпораціям розширювати свої операції на міжнародному рівні, залучаючи іноземних інвесторів та отримуючи доступ до нових ринків. Одночасно, управління фінансами у межах корпоративного сектора стає все більш складним через необхідність врахування ризиків, пов'язаних з валютними коливаннями, політичними ризиками та економічними умовами в різних країнах.

4. Держави і міжнародні організації, такі як МВФ та Світовий банк, також є критично важливими учасниками глобалізованих фінансових ринків. Вони регулюють фінансові потоки шляхом моніторингу макроекономічних показників і надають важливі ресурси для розвитку економік. Міжнародні організації пропонують кредитування країнам, які стикаються з економічними труднощами, ускладнюючи виконання бюджетних зобов'язань або боргових зобов'язань. Крім того, вони встановлюють правила і стандарти, які забезпечують стабільність світової економіки, регулюючи фінансові відносини і запобігаючи кризам.

5. Інші фінансові інститути. Самостійна категорія учасників включає різноманітних фінансових посередників, такі як страхові компанії, пенсійні фонди, венчурні капітальні компанії, які також мають важливе значення на глобалізованих фінансових ринках. Страхові компанії, наприклад, не лише забезпечують захист від ризиків через страхові поліси, але й грають роль в управлінні активами, інвестуючи

премії, отримані від клієнтів, у різні фінансові інструменти. Пенсійні фонди, в свою чергу, слугують важливим механізмом для акумуляції заощаджень населення та їх подальшого інвестування в економіку, що сприяє стабільності фінансової системи. Венчурний капітал є ще одним важливим компонентом, що надає фінансування стартапам і інноваційним підприємствам, підтримуючи розвиток нових технологій та бізнес-моделей.

Перелік зазначених вище учасників глобалізаційного фінансового ринку представлено на рис. 1.1.

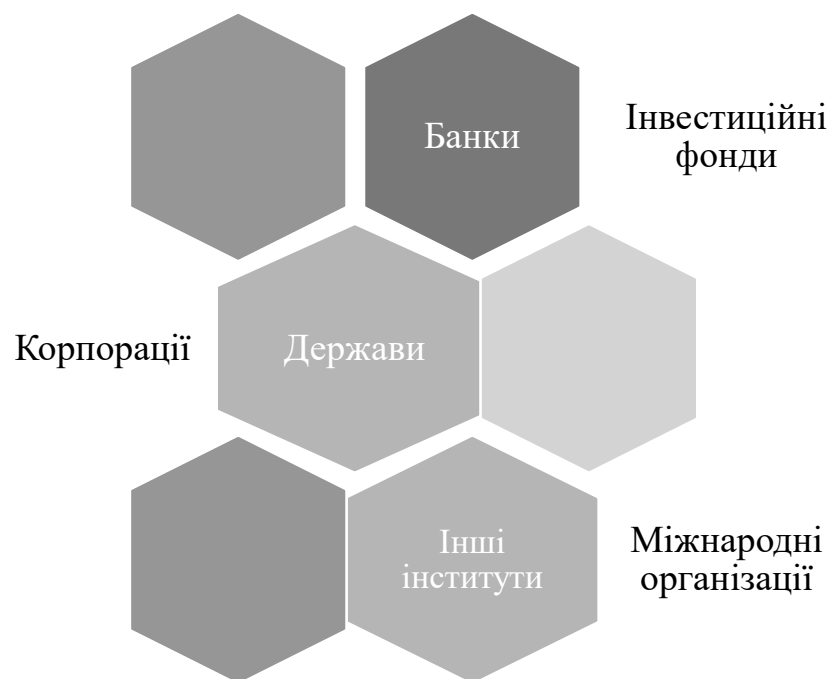

Рис. 1.1. Учасники глобалізаційного фінансового ринку (розроблено автором)

Глобалізовані фінансові ринки характеризуються використанням різноманітних інструментів, які дозволяють учасникам здійснювати фінансові операції на міжнародному рівні.

Акції є одним з основних інструментів фінансових ринків, які дозволяють інвесторам отримувати частку у власності компанії. Під час первинних публічних пропозицій компанії можуть залучати капітал від інвесторів, випускаючи нові акції. Інвестори, у свою чергу, отримують можливість отримати дивіденди та участь у зростанні вартості компанії. Глобалізація фінансових ринків сприяє

зростанню попиту на акції з іноземними інвесторами, дозволяючи так само розвивати нові фінансові технології, які полегшують торгівлю акціями на міжнародних біржах.

Облігації є ще одним важливим інструментом на фінансових ринках, які дозволяють емітентам, таким як корпорації та держави, залучати фінансування на термін за допомогою позику грошей від інвесторів під фіксований процент. Ринок облігацій, що розвивається в умовах глобалізації, дозволяє інвесторам забезпечити стабільний дохід і активно управляти своєю ризиковою експозицією. Збереження кредитного рейтингу емітента стає важливим фактором, оскільки ризики дефолту або зниження кредиту можуть негативно вплинути на ставлення інвесторів до облігацій. Глобалізація також відкриває доступ до міжнародних ринків облігацій, що дозволяє емітентам залучати капітал через випуск єврооблігацій, які користуються попитом серед іноземних інвесторів.

Деривативи, такі як ф'ючерси, опціони та свопи, є фінансовими контрактами, які дозволяють здійснювати операції на основі активів, таких як валюти, акції або товари. Використання деривативів є дуже популярним серед учасників фінансових ринків, оскільки вони дозволяють хеджувати ризики, пов'язані зі зміною цін на активи. Завдяки глобалізації фінансових ринків, можливості доступу до сегментів деривативів суттєво розширились, адже все більше фінансових установ беруть участь у проведенні цих торгових операцій на таких ринках, як Кейсленд і Чикагська товарна біржа. Таким чином, деривативи стають важливим інструментом для управління ризиками, забезпечуючи учасникам ринку можливість стабілізувати свої фінансові результати.

Валютний ринок, або Forex, є одним з найбільших і найліквідніших фінансових ринків у світі, де торгуються валюти різних країн. Інвестори, підприємства та держави беруть участь у валютних угодах для забезпечення функціонування міжнародної торгівлі, а також для спекуляцій на змінах валютних курсів. Глобалізація фінансових ринків сприяє розвитку валютних операцій, оскільки постійно зростає потреба у трансакціях між різними валютами в умовах міжнародної економіки. Завдяки сучасним технологіям і платформам онлайн-

трейдингу, торговці можуть здійснювати валютні операції в режимі реального часу, що робить валютний ринок надзвичайно динамічним і доступним.

Сектор фінансових технологій (FinTech) стає все більш важливим учасником глобалізованих фінансових ринків, пропонуючи інноваційні рішення, які підвищують ефективність і доступність фінансових послуг. FinTech-компанії розробляють платформи для онлайн-інвестування, мобільного банкінгу, краудфандингу, блокчейну та багато іншого, що дозволяє спростити процедури та зменшити витрати на фінансові послуги. Глобалізація фінансових ринків створює нові можливості для фінансових технологій, завдяки чому з'являються нові моделі ведення бізнесу, що відповідають потребам сучасних споживачів і підприємств.

Отже, глобалізація фінансових ринків визначається активною взаємодією між різними учасниками – банками, інвестиційними фондами, корпораціями, державними установами та міжнародними організаціями. Кожен з учасників виконує свої унікальні функції, сприяючи розвитку фінансової системи в умовах глобалізації. Ідентифікація й розуміння різноманітних фінансових інструментів, таких як акції, облігації, деривативи, валюта та інноваційні технології, відіграє важливу роль у поводженні з фінансовими ризиками і створенні нових можливостей для інвестицій. В умовах гострої конкуренції та динамічно змінюваного середовища учасники фінансових ринків повинні адаптуватися до нових реалій, щоб реалізувати свій потенціал у глобальному масштабу.

1.3. Роль фінансової глобалізації у розвитку фінансового ринку

Фінансова глобалізація – це процес інтеграції національних фінансових ринків у єдиний глобальний простір, який відбувається під впливом численних факторів, включаючи технологічний прогрес, лібералізацію капіталовкладень, розвиток міжнародних торгових відносин та зростання міжнародного фінансового співробітництва. Цей процес має суттєвий вплив на розвиток фінансових ринків, оскільки сприяє зростанню ліквідності, інвестиційної привабливості, підвищенню

конкуренції та доступності фінансових послуг. Тому розглянемо основні аспекти ролі фінансової глобалізації у формуванні та розвитку фінансових ринків.

Однією з ключових переваг фінансової глобалізації є значне зростання ліквідності фінансових ринків. Фінансова глобалізація – це процес зближення національних фінансових систем через зростаючі потоки капіталу, товарів, послуг та робочої сили між країнами. Це явище суттєво вплинуло на розвиток фінансових ринків, призвело до інтеграції ринків, зростання інвестиційних можливостей і зміни структури фінансових установ. В умовах глобалізації фінансові ринки стали більш динамічними, взаємопов'язаними та чутливими до змін економічної, політичної та соціальної ситуації в різних куточках світу. Розглянемо ключові аспекти ролі фінансової глобалізації у розвитку фінансового ринку, включаючи зростання міжнародних інвестицій, поліпшення ліквідності ринків, збільшення конкуренції, технологічні інновації, а також ризики та виклики, що виникають у процесі глобалізації.

Один з найбільш очевидних впливів фінансової глобалізації на розвиток фінансового ринку полягає у зростанні обсягів міжнародних інвестицій. Глобалізація зменшила бар'єри для капіталу, що дозволило інвесторам шукати можливості за межами своїх національних кордонів. Це призвело до збільшення закордонних прямих інвестицій, портфельних інвестицій, а також інвестицій в нові ринки, включаючи країни, що розвиваються. Зокрема, іноземні інвестори отримують доступ до нових активів і можливостей, що забезпечують більш високу доходність, у той час як країни-реципієнти отримують капітал, необхідний для розвитку інфраструктури, промисловості та соціальних програм. Зростання міжнародних інвестицій стимулює економічний розвиток та інтеграцію локальних фінансових ринків в світову економіку, що, у свою чергу, підвищує їхню конкурентоспроможність.

Фінансова глобалізація також відіграє важливу роль у підвищенні ліквідності фінансових ринків. Звідки доступ до великої кількості інвесторів і більших обсягів торгівлі, ринки стають більш активними та здатними швидко реагувати на зміни в попиті і пропозиції. Ліквідність є критично важливою для функціонування

фінансових ринків, оскільки вона забезпечує можливість швидкої купівлі та продажу активів без суттєвих коливань цін. Завдяки зростанню ліквідності, інвестори можуть реалізувати свої активи за розумною ціною й без значних втрат, що робить фінансові ринки більш привабливими для інвестування. Підвищена ліквідність також сприяє зниженню вартості капіталу, що робить фінансування доступнішим для підприємств, які потребують інвестицій для розвитку.

Внаслідок фінансової глобалізації відбувається зростання конкуренції на фінансових ринках. Інтеграція світових фінансових систем надає можливість новим учасникам приходити на ринок та змагатися з уже існуючими установами. Це, в свою чергу, веде до покращення обслуговування клієнтів, зниження комісійних, а також розширення асортименту фінансових продуктів і послуг. Конкуренція стимулює інновації і технологічні вдосконалення, які дозволяють фінансовим установам знижувати витрати і підвищувати ефективність. Підприємства стають більш чутливими до потреб споживачів, адаптуючи свої послуги і продукти до вимог ринку. У результаті, фінансові ринки стають більш динамічними і готовими до викликів сучасності.

Фінансова глобалізація створила умови для активного розвитку FinTech, які кардинально змінюють спосіб, у який працюють фінансові ринки. Технологічні інновації, що з'явилися внаслідок глобалізації, забезпечили нові платформи для проведення транзакцій, управлінні інвестиціями, ризиками та аналізу величезних обсягів даних. Ці технології, зокрема блокчейн, краудфандинг, мобільний банкінг та алгоритмічна торгівля, пропонують нові можливості для інвесторів і фінансових установ, зменшуючи витрати та час, необхідний для виконання фінансових операцій. Розвиток FinTech також робить фінансові послуги більш доступними для широких верств населення, включаючи малий і середній бізнес, що раніше міг мати обмежений доступ до фінансових ресурсів.

Попри позитивні аспекти, фінансова глобалізація також супроводжується певними ризиками і викликами, які можуть вкрай негативно впливати на національні економіки та фінансові системи. Одна з головних проблем полягає в тому, що фінансові ринки стають більш уразливими до глобальних шоків і криз.

Наприклад, фінансова криза 2008 року продемонструвала, як проблеми в одній країні можуть швидко поширитися на світові ринки, викликавши серйозні економічні наслідки. Залежність від іноземного капіталу може також призвести до нестабільності фінансових систем, особливо в країнах, що розвиваються, де є підвищена вразливість до зовнішніх шоків, таких як зміни в політиці центральних банків провідних країн або коливання цін на сировину.

Ще одним викликом є зростання фінансових злочинів, включаючи відмивання грошей і ухилення від сплати податків. Глобалізація складних фінансових транзакцій створила нові можливості для зловмисників у використанні фінансових систем для незаконних цілей. У зв'язку з цим країни і міжнародні організації стикаються з необхідністю вдосконалення механізмів регуляції та контролю за фінансовими потоками, щоб запобігти зловживанням.

Отже, фінансова глобалізація відіграє важливу роль у розвитку фінансових ринків, сприяючи зростанню міжнародних інвестицій, поліпшенню ліквідності ринків, збільшенню конкуренції і стимулюванню технологічних інновацій. Водночас вона підвищує ризики і виклики для національних економік, вимагаючи від країн адаптації до нових умов глобального фінансового середовища.

Загалом, фінансова глобалізація вимагає збалансованого підходу до управління як можливостями, так і ризиками, щоб забезпечити стійкий розвиток фінансових ринків і економік у цілому, забезпечуючи вихід на нові горизонти економічного зростання і розвитку.

РОЗДІЛ 2.

ОЦІНКА ВПЛИВУ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА МІЖНАРОДНЕ ІНВЕСТИВАННЯ

2.1. Вплив глобалізації на рух капіталу та фінансові потоки: позитивні та негативні наслідки

Фінансові ринки в умовах глобалізації виконують одну з найважливіших функцій у забезпеченні ефективного функціонування світової економіки. Глобалізація фінансових ринків відкриває можливості для залучення капіталу з різних куточків світу, що є критично важливим для фінансування проєктів та підприємств. Це активно сприяє розвитку інфраструктури, технологічних інновацій та інших галузей економіки.

На глобальних фінансових ринках інвестори з різних країн можуть вкладати свої кошти в різні активи, такі як акції, облігації та інші фінансові інструменти. Це розширює можливості для підприємств, адже вони можуть отримувати ризиковий капітал із міжнародних джерел, що сприяє їх розвитку та інноваціям, особливо в умовах сучасної конкурентної боротьби.

Інвестори, у свою чергу, мають можливість глобально диверсифікувати свої інвестиційні портфелі, що дозволяє ефективніше розподіляти ризики та забезпечувати стабільність доходів навіть за наявності регіональних або секторних економічних труднощів. Глобальні фінансові ринки забезпечують високу ліквідність для різного роду активів, роблячи їх більш привабливими для учасників ринку, а також знижують ризики непрозорості та значних коливань цін.

Крім того, фінансові ринки сприяють інтеграції різних національних економік, що приводить до обміну ресурсами, технологіями та інноваціями, що, в свою чергу, стимулює загальне економічне зростання. Аналіз показує, що основна суть глобальних фінансових ринків полягає у їхній здатності створювати умови, необхідні для глобального економічного розвитку, шляхом забезпечення ефективного обігу капіталу, розподілу ризиків та сприяння розширенню різних економічних секторів на світовій арені.

Механізми глобалізації у фінансовому секторі представляють собою комплекс процесів та інструментів, які сприяють інтеграції й взаємодії фінансових ринків, установ та інструментів на глобальному рівні. Ці механізми формують новий порядок у світових фінансах (рис. 2.1).

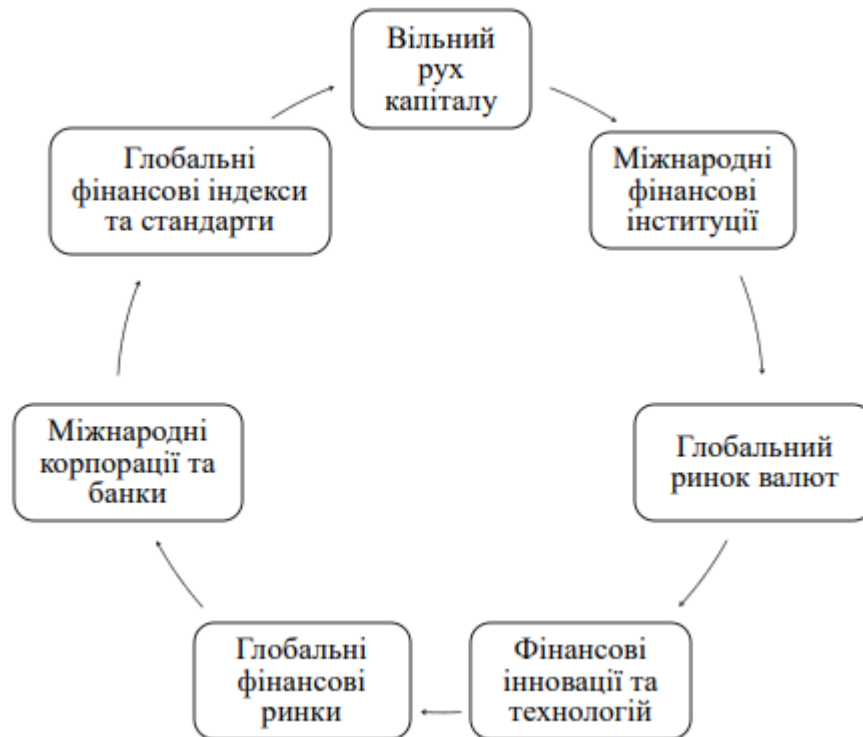

Рис. 2.1. Схематичне зображення глобалізації у фінансовому секторі [15]

Вільний рух капіталу став ключовим компонентом глобалізації, значно впливаючи на міжнародні фінансові потоки. Цей процес забезпечує можливість безперешкодного переміщення фінансових ресурсів через національні кордони, що має важливі наслідки та ефекти. Вільний рух капіталу відіграє центральну роль у глобальному фінансовому середовищі, оскільки стимулює інвестиції, дозволяючи капіталові швидко адаптуватися між країнами та проєктами. Це, в свою чергу, сприяє розвитку міжнародної торгівлі та підтримці економічного зростання.

Забезпечуючи ефективне розподілення капіталу, вільний рух капіталу дозволяє швидко реагувати на зміни у фінансовому середовищі. Інвестори отримують можливість урізноманітнити свої портфелі, що допомагає зменшити ризики та максимізувати прибуток. Однак, незважаючи на переваги, цей механізм може призводити до фінансової нестабільності та підвищення вразливості країн до

зовнішніх шоків. Отже, важливо знаходити баланс між стимулюванням економіки та забезпеченням фінансової стабільності.

Вільний рух капіталу сприяє підвищенню ліквідності фінансових ринків і надає підприємствам, установам та державам легший доступ до фінансування.

Хоча вільний рух капіталу може підвищувати фінансову нестабільність, оскільки країни стають вразливішими до зовнішніх шоків та капіталових ризиків.

Цей рух стимулює міжнародні інвестиції та сприяє розвитку, забезпечуючи країнам можливість залучати іноземні капітали для інфраструктурних проєктів і економічного зростання.

Вільний рух капіталу активізує валютний обмін, що є важливим для міжнародної торгівлі та економічної інтеграції.

Вільний рух капіталу значно впливає на глобальні фінансові потоки, маючи як переваги, так і недоліки (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Переваги та недоліки вільного руху капіталу
(складено автором на основі [15])

Переваги	Недоліки
Збільшення глобальної ліквідності	Фінансова нестабільність
Стимулювання міжнародних інвестицій	Вразливість економік до зовнішніх шоків
Підвищення доступу до фінансування	Ризик спекулятивних атак
Сприяння економічному розвитку	Виникнення фінансових криз
Ефективний розподіл ресурсів	Залежність від глобальних фінансових трендів

Вільний рух капіталу є важливим драйвером глобалізації, пропонуючи суттєві переваги для економічного розвитку та фінансової системи, проте він не позбавлений ризиків і недоліків. З одного боку, цей механізм забезпечує зростання ліквідності на фінансових ринках і стимулює міжнародні інвестиції, що, в свою чергу, сприяє економічному зростанню, розширенню підприємств і модернізації інфраструктури країн. З іншого боку, вільний рух капіталу може призводити до

фінансової нестабільності, оскільки економіки стають більш вразливими до зовнішніх шоків. Легка доступність капіталу збільшує ризик спекулятивних атак, що може призвести до фінансових криз і негативно вплинути на стабільність економік.

Таким чином, успішне впровадження вільного руху капіталу вимагає обережного регулювання та моніторингу, аби скористатися його перевагами, зводячи до мінімуму пов'язані з цим ризики.

Глобалізація фінансових ринків у сучасному світі є визначальною тенденцією, яка формує економічний ландшафт і впливає на розвиток національних та міжнародних економік. Цей процес сприяє зростанню обсягів торгівлі, інвестицій і фінансових взаємозв'язків між різними країнами та регіонами.

По-перше, глобалізація фінансових ринків обумовлена розвитком технологій і впровадженням електронних систем, що дозволяє швидко та ефективно обробляти фінансові транзакції незалежно від місця знаходження учасників ринку.

По-друге, глобальна конкуренція стає суттєвим стимулом для фінансових установ, оскільки компанії змагаються за клієнтів і інвесторів на світовій арені. Це призводить до появи нових фінансових інструментів, послуг та стратегій, які відповідають різноманітним потребам глобального ринку.

По-третє, глобалізація фінансів сприяє розподілу ризиків і диверсифікації інвестиційних портфелів. Міжнародні інвестиційні стратегії допомагають зменшити вплив ризиків, пов'язаних із конкретними регіональними чи секторальними труднощами.

По-четверте, цей процес створює сприятливі умови для економічного зростання та розвитку, залучаючи міжнародний капітал і інвестиції, що призводить до створення нових робочих місць та розвитку інфраструктури й технологій, підвищуючи якість життя в різних країнах.

Серед ключових тенденцій глобалізації фінансових ринків, які формують сучасну картину світових фінансів, можна виділити:

1. Цифрова трансформація. Зростання використання новітніх технологій, зокрема блокчейну та фінансових технологій, відкриває нові можливості для

глобальної фінансової інтеграції. Це включає розвиток криптовалют, цифрових платіжних систем та інших інновацій, які спрощують міжнародні фінансові операції.

2. Збільшення міжнародної торгівлі та інвестицій. Глобальні фінансові ринки залишаються основою світової торгівлі та інвестицій, а розширення міжнародних торгових і інвестиційних угод укріплює цю тенденцію. Домовленості про вільну торгівлю та інші угоди справляють значний вплив на глобальні фінансові взаємозв'язки.

3. Зростання ролі ринків розвинутих країн. Ринки розвинутих країн все більше впливають на глобальні фінансові процеси, що відкриває нові можливості для інвестицій і розвитку фінансових інструментів.

4. Зміна регуляторного середовища. Регуляторні зміни в різних країнах впливають на світові фінансові ринки, включаючи аспекти боротьби з відмиванням грошей, контролю за криптовалютами та регулювання фінансових технологій. Країни активно впроваджують нові правила для забезпечення стабільності та надійності фінансових ринків.

Глобалізація фінансових ринків визначає нові реалії світової економіки, формуючи широкі можливості та виклики, що потребують адаптації учасників ринку до змін. Однією з ключових тенденцій цього процесу є зміни валютних курсів та перегляд міжнародної фінансової архітектури. Нестабільність валютних курсів і дебати щодо потенційних нових світових резервних валют впливають на глобальні фінансові відносини, формуючи нові умови для інвестицій та критерії прийняття рішень.

Геополітичні фактори також відіграють суттєву роль, адже геополітична напруга може спричиняти коливання цін на активи, змушуючи інвесторів коригувати свої стратегії. Ці взаємодіючі тренди підкреслюють важливість готовності до швидкої зміни умов і технологій на глобальних фінансових ринках.

В останні десятиліття ми спостерігаємо вражаюче зростання міжнародних фінансових взаємозв'язків, що стало можливим завдяки революційним змінам у FinTech та засобах комунікації. FinTech охоплює застосування інноваційних

технологій для автоматизації та покращення фінансових послуг. Наприклад, блокчейн-технології забезпечують прозорість та безпечність фінансових транзакцій, а алгоритмічні торгові системи допомагають ухвалювати оперативні фінансові рішення.

Розвиток FinTech розширює доступ до фінансових послуг, дозволяючи багатьом людям у світі здійснювати банківські операції та інвестувати на відстані за допомогою мобільних додатків та онлайн-платформ. Це відкриває нові можливості для індивідів, підприємств і країн залучати капітал та розвивати свої економіки. Проте, разом з цими можливостями виникають виклики для регуляторів, які мають забезпечувати фінансову стабільність і захист інвесторів. Ефективна регуляторна система повинна забезпечити безпечне використання нових технологій без порушення принципів фінансової безпеки.

Крім того, розвиток комунікаційних технологій змінює спосіб обміну інформацією про фінансові ринки, забезпечуючи миттєвий доступ до новин і даних. Це дозволяє трейдерам і інвесторам швидко реагувати на ринкові зміни, але така доступність інформації може призвести до підвищення волатильності. Трейдери, відповідно до нових сигналів, можуть викликати різкі коливання цін активів, що ставить перед регуляторами завдання розробки стратегій для зменшення ризиків і підтримання стабільності ринків.

Слід також враховувати етичні й культурні виклики, що виникають внаслідок глобальної інтеграції засобів комунікації. Взаємодія у сучасному світі вимагає розуміння та врахування цих аспектів, щоб забезпечити ефективну та чутливу до культурних особливостей співпрацю.

Отже, фінансові технології та комунікаційні засоби стають ключовими факторами глобалізації фінансових ринків, відкриваючи нові горизонти для інвестування та економічного розвитку. Водночас, ці фактори вимагають серйозного регулювання для захисту учасників ринку та забезпечення стабільності.

У контексті глобалізації світової економіки країни активно використовують зовнішні фінансові ресурси для стимулювання інвестиційної активності, покриття бюджетних дефіцитів, впровадження соціально-економічних реформ і

рефінансування боргових зобов'язань. Залежність країн від зовнішнього фінансування, яке реалізується через міжнародний ринок боргового капіталу, зростає.

Одним із ключових фінансових інструментів на міжнародному борговому ринку є боргові зобов'язання. У науковій літературі існує багато визначень цього терміну, кожне з яких підкреслює певні аспекти його функціонування. Проте найбільш визнаним в умовах сучасних досліджень є визначення боргового зобов'язання як «джерела капіталу, що не веде до передачі права власності і зобов'язує емітента повернути отримані кошти у вигляді боргу» [17].

Міжнародні боргові цінні папери включають фінансові інструменти, які емітують нерезиденти на зовнішніх ринках. Переважно це довгострокові боргові зобов'язання, які, зокрема, у формі облігацій складають близько 75% ринку, тоді як ноти займають приблизно 20%. Частка короткострокових боргових зобов'язань зазвичай не перевищує 4-5%.

Сучасні умови функціонування фінансового ринку характеризуються значним зростанням обсягів міжнародних цінних паперів, розширенням їх географії та збільшенням різноманіття фінансових інструментів.

Випущені міжнародні боргові цінні папери та непогашені суми (складено BIS), усі країни, за винятком резидентів наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Випущені міжнародні боргові цінні папери та непогашені суми (складено BIS), усі країни, за винятком резидентів [7]

Показник	2024-Q1	2024-Q2	2024-Q3	2024-Q3	2024-Q3	2024-Q3	З них, до одного року
	Невипла-чена сума	Чисті потоки	Невипла-чена сума	Валовий випуск	Чисті потоки	Невипла-чена сума	
1	2	3	4	5	6	7	8
Резиденти-емітенти							
Міжнародні боргові цінні папери	28916,613	298,783	30273,124	1916,9	441,2	30273,1	4175,3
Банки	7659,894	22,13	7978,031	821,8	115,8	7978	1832,1
За валютою							
- У місцевій валюті	2494,983	6,474	2600,849	206,3	8,6	2600,8	454,9

Продовження табл. 2.2

1	2	3	4	5	6	7	8
- У доларах США	3029,185	-1,796	3084,207	354,9	56,8	3084,2	802,9
- В євро	1215,848	2,111	1317,708	160,2	55,4	1317,7	281,1
- В інших іноземних валютах	919,878	15,341	975,267	100,5	-5,1	975,3	293,1
За строком погашення							
- Короткострокові	919,469	-0,787	985,1	480,4	44,7	985,1	976,6
- Довгострокові	6740,424	22,917	6992,931	341,4	71,1	6992,9	855,5
За типом процентної ставки							
- Фіксовані	6630,433	9,808	6886,697	734,8	96,9	6886,7	1617,1
- Інші	1029,461	12,322	1091,334	87,0	18,8	1091,3	215
- Інші фінансові корпорації	11900,326	155,079	12485,273	636,0	185,9	12485,3	1203,2
За валютою							
- У місцевій валюті	5303,198	98,832	5648,394	218,5	67,1	5648,4	380,7
- У доларах США	5123,759	49,142	5278,477	291,1	105,6	5278,5	551,7
- В євро	750,503	3,218	790,88	60,7	10,1	790,9	114,7
- В інших іноземних валютах	722,866	3,887	767,522	64,7	3,1	767,5	156,1
За строком погашення							
- Короткострокові	267,066	9,399	303,725	209,5	20,6	303,7	297,3
- Довгострокові	11633,26	145,68	12181,547	426,4	165,2	12181,5	905,9
За типом процентної ставки							
- Фіксовані	6864,012	64,171	7126,068	453,8	59,4	7126,1	1018,9
- Інші	5036,314	90,908	5359,205	182,1	126,5	5359,2	184,4
- Невиробничі корпорації	4266,184	43,037	4435,374	201,2	35,4	4435,4	536,3
За валютою							
- У місцевій валюті	1842,457	23,558	1942,439	98,9	19,9	1942,4	251,7
- У доларах США	1575,401	4,66	1598,645	65,1	18,6	1598,6	167,7
- В євро	631,248	13,492	665,786	25,6	-1,9	665,8	84,6
- В інших іноземних валютах	217,078	1,327	228,504	11,7	-1,2	228,5	32,2
За строком погашення							
- Короткострокові	60,831	1,4	62,359	47,6	-2,0	62,4	60,4
- Довгострокові	4205,352	41,637	4373,014	153,6	37,4	4373	475,8

Аналіз міжнародних боргових цінних паперів та непогашених сум за перший, другий та третій квартали 2024 року вказує на кілька важливих тенденцій у фінансовій системі. По-перше, загальна невиконана сума міжнародних боргових цінних паперів зросла від 28,916 трлн дол. США у першому кварталі до 30,273 трлн дол. США у третьому, що свідчить про продовження зростання обсягів боргового фінансування. Значний внесок у цьому зростанні зробили міжнародні боргові цінні папери, випущені резидентами, а особливо банки, де невиконана сума зросла з 7,659 трлн до 7,978 трлн дол. США.

Важливими є також показники за валютою. Найбільша частка випуску зафіксована в дол. США, з невеликою позитивною динамікою, де невиконана сума зросла з 3,029 трлн до 3,084 трлн дол. США. Це вказує на стабільний попит на боргові інструменти у доларах, незважаючи на коливання в інших валютах. У євро та інших іноземних валютах спостерігається аналогічна тенденція, але з меншими темпами зростання.

Значну роль у структурі боргових цінних паперів грає строк погашення. Короткострокові зобов'язання показали зростання з 919,469 млрд до 985,1 млрд дол. США, в той час як довгострокові зобов'язання зросли з 6,740 трлн до 6,993 трлн дол. США. Це свідчить про збереження інтересу інвесторів до коротких термінів погашення, можливо, у зв'язку з нестабільністю в економіці (див. табл. 2.2).

Крім того, за типом процентної ставки можна зазначити, що фіксовані ставки починають домінувати у випусках, показуючи стабільний ріст. Це може бути свідченням очікувань щодо зміни процентних ставок у майбутньому та необхідності захисту від можливих фінансових ризиків.

Нарешті, розглядаючи сектор випусків, можна зазначити, що фінансові корпорації демонструють найбільшу суму непогашених боргових цінних паперів, що свідчить про активний доступ до ринків капіталу для фінансування своїх потреб.

Таким чином, тенденції у випуску міжнародних боргових цінних паперів вказують на зростаючу залежність країн та фінансових інститутів від позикових

коштів, а також на активізацію ринків міжнародного боргу в умовах підвищеної економічної невизначеності.

Суми непогашених боргових цінних паперів, випущених на міжнародних ринках резидентами всіх країн, за винятком резидентів усіх емітентів (національність усіх країн, за винятком резидентів усіх емітентів), усі валюти, загальна сума всіх валют, початковий термін погашення загальний (усі строки погашення), залишковий термін погашення загальна сума (усі терміни погашення), усі процентні ставки наведено на рис. 2.2.

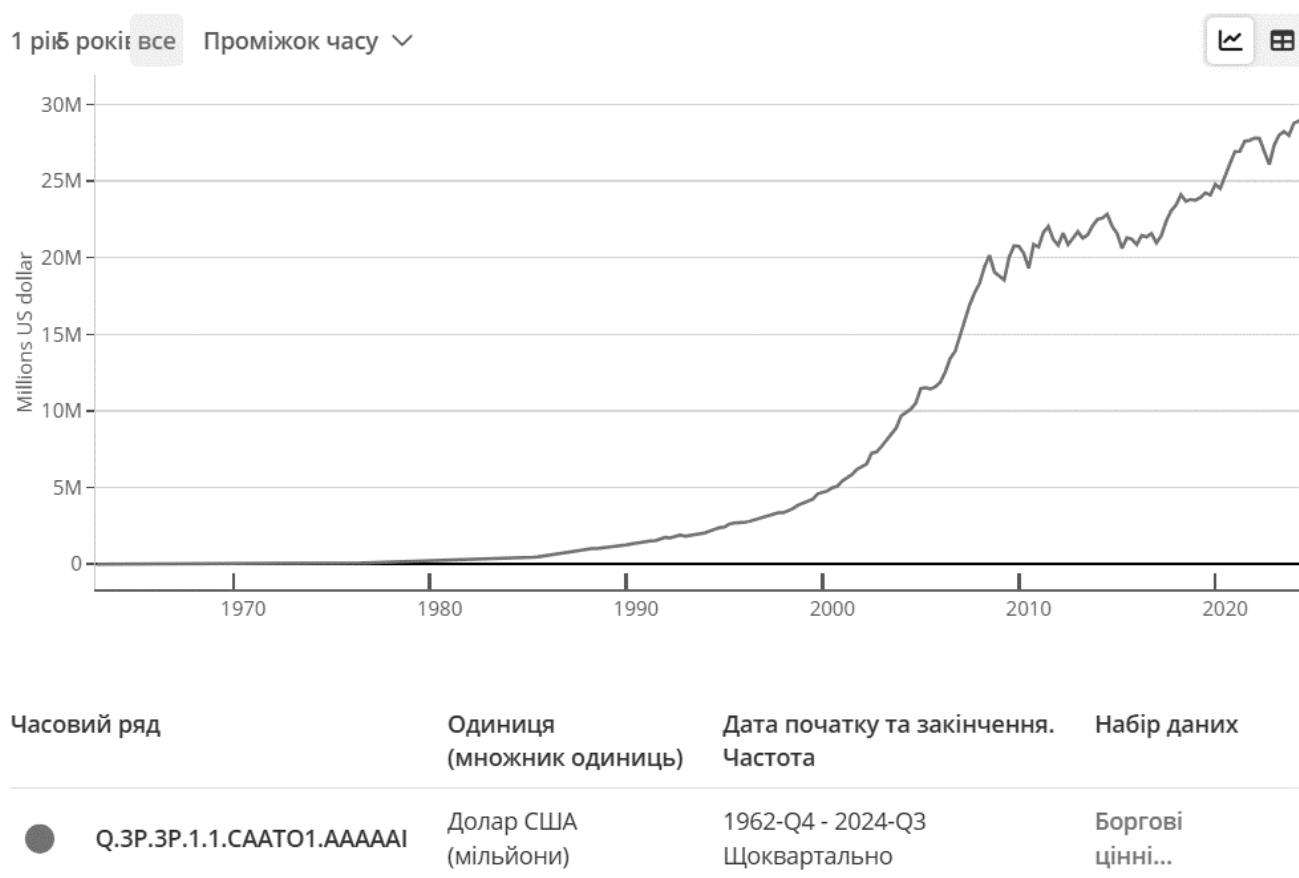

Рис. 2.2. Суми непогашених боргових цінних паперів, випущених на міжнародних ринках резидентами всіх країн, за винятком резидентів усіх емітентів (національність усіх країн, за винятком резидентів усіх емітентів), усі валюти, загальна сума всіх валют, початковий термін погашення загальний (усі строки погашення), залишковий термін погашення загальна сума (усі терміни погашення), усі процентні ставки [7]

Подальший аналіз даних щодо міжнародних боргових цінних паперів охоплює різноманітні види емітентів та терміни погашення, що свідчить про динаміку розвитку цього важливого сегмента фінансового ринку.

Обсяги боргових цінних паперів, випущених на міжнародних ринках резидентами всіх країн, за винятком резидентів усіх емітентів (національність усіх емітентів розвинутих країн), усі валюти, загальна сума всіх валют, початковий термін погашення загальна сума (усі строки погашення), залишковий термін погашення загальна сума (усі строки погашення), фіксована процентна ставка наведено на рис. 2.3.

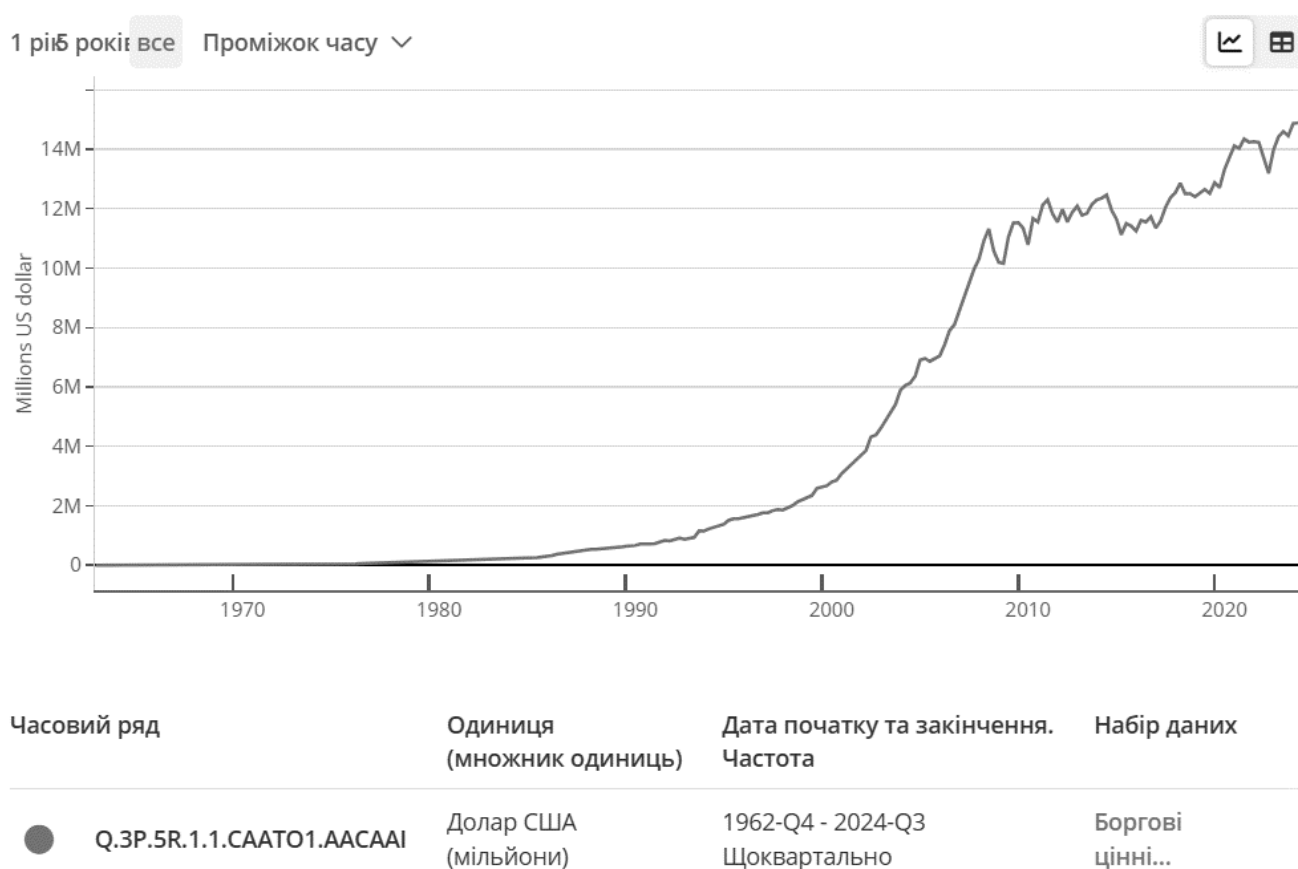

Рис. 2.3. Обсяги боргових цінних паперів, випущених на міжнародних ринках резидентами всіх країн, за винятком резидентів усіх емітентів (національність усіх емітентів розвинутих країн), усі валюти, загальна сума всіх валют, початковий термін погашення загальна сума (усі строки погашення), залишковий термін погашення загальна сума (усі строки погашення), фіксована процентна ставка [7]

По-перше, цей механізм забезпечує глобальну ліквідність і стимулює міжнародні інвестиції, що, в свою чергу, сприяє економічному зростанню та розвитку. Збільшення доступу до фінансування дозволяє підприємствам розширюватися та модернізувати інфраструктуру країн. Проте, з іншого боку, вільний рух капіталу може спровокувати фінансову нестабільність та зробити економіки вразливими до зовнішніх впливів. Легкість переміщення капіталу підвищує ризик спекулятивних атак і виникнення фінансових криз, що потребує уважного моніторингу та регулювання.

Обсяги боргових цінних паперів в обігу в розрізі світу наведено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

Обсяги боргових цінних паперів в обігу (за місцем проживання та сектором емітента, у млрд дол. США) [7]

Рік	Нефінансові корпорації	Фінансові корпорації	Державне управління	Всього
2021	4458,1	18874,6	2419,7	27814,4
2022	4247,7	18568,1	2394,3	27349,7
2023	4299,4	19503,1	2564,3	28776,5

Аналіз обсягів боргових цінних паперів в обігу за 2021-2023 роки вказує на певні зміни в структурі боргового фінансування серед різних секторів економіки.

Протягом цього періоду загальний обсяг боргових цінних паперів зростав, що відображає активність у фінансових ринках. У 2021 році загальна сума становила 27,814 трлн дол. США, у 2022 році вона зменшилась до 27,350 трлн дол. США, але вже у 2023 році знову зросла до 28,776 трлн дол. США. Це свідчить про відновлення ринку після незначного падіння в 2022 році, ймовірно, внаслідок економічних коливань та змін у фінансових умовах.

Аналіз за секторами показує, що обсяги нерухомих боргових паперів емітованих не фінансовими корпораціями незначно зменшились з 4,458.1 млрд дол. США у 2021 році до 4,247.7 млрд в 2022 році, але знову зросли до 4,299.4 млрд дол. США у 2023 році. Це може свідчити про адаптацію не фінансових корпорацій до змінюваної ринкової ситуації та їх намір повернутися до активного фінансування.

Фінансові корпорації значно збільшили обсяг боргових паперів, з 18,874.6 млрд дол. США у 2021 році до 19,503.1 млрд дол. США у 2023 році. Це зростання на 3,3% спостерігається попри невелике падіння у 2022 році. Така динаміка підтверджує активність фінансового сектору у використанні боргових інструментів для залучення капіталу.

Обсяги боргових цінних паперів, емітованих державним управлінням, також зросли з 2,419.7 млрд дол. США у 2021 році до 2,564.3 млрд дол. США у 2023 році, що свідчить про зростання потреби держави у фінансуванні, ймовірно, як наслідок збільшених бюджетних витрат (див. табл. 2.3).

Загалом, тенденції, що спостерігаються на ринку боргових цінних паперів, вказують на оптимізм і готовність як приватного, так і державного секторів продовжувати залучати капітал через випуск нових боргових інструментів. Це говорить про відновлення економіки і прагнення адаптуватись до нових умов ринку та інвестиційних можливостей.

2.2. Діагностика впливу глобалізації на інвестиційні стратегії та поведінку інвесторів

Глобалізація суттєво впливає на національну економіку, в тому числі й на економіку України. Одним із позитивних результатів глобалізаційних процесів є залучення іноземних інвестицій, які відіграють важливу роль у стані економіки країни. Інвестиції сприяють пришвидшенню економічного зростання та підвищенню рівня життя громадян.

Для забезпечення стабільного економічного розвитку важливо, щоб українська економіка орієнтувалась на довгострокові перспективи. Це вимагає трансформації існуючих проблем у середньо- та довгострокові стратегічні плани розвитку національної економіки. Ключовою умовою стабільного розвитку є ефективне управління інвестиційним кліматом на макрорівні.

Питання активізації інвестиційного процесу в Україні залишається предметом наукових дискусій. Вчені вивчають фактори, що формують

інвестиційний клімат, розробляють діагностичні інструменти для оцінки стану управління інвестиційним середовищем, а також аналізують різні аспекти інвестиційного процесу на мікро-, мезо- та макрорівнях.

Для ефективного функціонування державної інвестиційної політики в умовах сучасного нестабільного та хаотичного економічного середовища необхідно вдосконалити загальний організаційно-економічний механізм інвестування. Це вимагає розробки комплексної та ефективної концепції управління інвестиційним кліматом в національній економіці. Така концепція може бути реалізована через постійну діагностику управління інвестиційним кліматом у різних секторах, а також критичний аналіз обсягів інвестицій у пріоритетні проєкти в Україні.

Формування інвестиційного клімату в Україні є ключовим складником планування розвитку національної економіки. Це підкреслює важливість виокремлення елементів управління інвестиційним середовищем та створення цілісної картини його регулювання. У процесі пошуку концептуального підходу до формування рівнів управління інвестиційним кліматом важливо враховувати взаємозв'язок між цими рівнями на різних етапах ведення бізнесу. Ключовим є розробка комплексного підходу, що об'єднує зусилля органів державної влади, інституційних структур, потенційних інвесторів та міжнародної спільноти.

Основні рівні формування інвестиційного клімату в національній економіці включають:

- 1) Інвестиційний процес.
- 2) Інвестиційна сфера.
- 3) Інвестиційна привабливість.
- 4) Інвестиційні пріоритети держави.
- 5) Інвестиційна політика держави.

Глобалізація світової економіки є більшою мірою, ніж просто створення системи вільної світової торгівлі; це процес стрімкого розвитку продуктивних сил, який вимагає нових виробничих відносин не лише в межах окремих країн, а й у глобальному масштабі.

Будь-які спроби обмежити доступ іноземних товарів на внутрішній ринок або надати неринкові переваги вітчизняним виробникам через адміністративні методи призведуть до аналогічної реакції з боку урядів інших країн. В таких умовах уряди навряд чи зможуть або захотять реалізовувати заходи, які спрямовані на підвищення конкурентоспроможності української продукції на зовнішніх ринках.

Ліберальна модель світової торгівлі визначається сучасними рівнями розповсюдження технологій і фінансових інструментів. Хоча ця модель відкриває значні можливості, вона також накладає жорсткі правила гри: конкуренція або неминуче банкрутство. Але втрати в цьому контексті можуть торкнутися не лише окремих компаній, а й цілого держави. Країна повільно занепадає, а її громадяни шукають кращого життя в інших країнах, що, на жаль, є реальністю для України.

Щоб залишитися незалежною державою, Україні потрібно зробити все можливе для підвищення конкурентоспроможності своєї економіки. Це стосується як виробничих витрат, так і інвестиційної привабливості. Варто усвідомлювати, що переваги України є обмеженими. Сировинна структура української економіки підсилює її залежність від зовнішніх впливів. Протягом останніх двох десятиліть економіка, державні фінанси, а також рівень доходів і добробуту українців значно залежать від цін на сировину на світових ринках.

Вітчизняні олігархи, які контролюють сировинні ресурси, не зацікавлені у збільшенні доходів населення та розвитку внутрішнього ринку, в той час як їхні застарілі підприємства стають дедалі менш прибутковими або навіть збитковими. Український бізнес потребує модернізації, вдосконалення виробництва і підвищення якості продукції, щоб відповідати вимогам сучасного ринку.

Уряд країни має інвестувати в розвиток технологій та інновацій. В іншому випадку Україна продовжить відставати від розвинених країн і врешті-решт може стати державою, яка не змогла реалізувати свій потенціал.

Основні інвестиційні проекти в регіонах України за видами економічної діяльності (за даними 2023 року) наведено в табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Основні інвестиційні проекти в регіонах України за видами економічної діяльності
(за даними 2023 року) [2]

Регіон	Найбільший інвестиційний проект	Сума інвестицій (млн дол. США)	Оцінка в Індексі регіональної інвестиційної привабливості (ЕВ, %)	Види економічної діяльності
1	2	3	4	5
Львівська	Львівський індустріальний парк	81,215	-	Видобуток, легка промисловість
Волинь	Індустріальний парк «Novo»	15,9	2,52	Харчова та переробна промисловість
Закарпаття	Логістичний хаб	100	2,52	Транспорт і логістика
Івано-Франківськ	Виробництво будівельних сумішей на основі гіпсу	7,2	2.52	Будівництво, видобуток
Житомирська	Будівництво житла для внутрішньо переміщених осіб	204,25	-	Будівництво, паливо та енергетика, охорона здоров'я
Київська	Будівництво складського комплексу	136,934	2,17	Транспорт і логістика, паливо й енергетика, важка промисловість
Черкаська	Вітрова електростанція 152,5 МВт	256,2	-	Паливо й енергетика
Кіровоградська	Будівництво заводу з виробництва листового скла	485,93	1,88	Важка промисловість, харчова та переробна промисловість
Миколаївська	Програма відновлення та розвитку Agrofusion 2023-2027	45	2,15	Сільське господарство
Одеська	Індустріальний парк «Агропромисловий хаб: Малий Аджалицький Лиман»	434,235	2,15	Сільське господарство, будівництво, адміністративні та допоміжні послуги
Сумська	Модернізація, реконструкція системи водовідведення в м. Суми	167,847	1,28	Адміністративні та допоміжні послуги, паливо й енергетика

Продовження табл. 2.4

1	2	3	4	5
Полтавська	Проект кормового концентрату соєвого білка	67	1,28	Сільське господарство, видобуток
Дніпропетровська	Виробництво окатків DR-класу на ПівніГЗК для зеленої металургії	1221,8	1,88	Видобуток, паливо й енергетика
Харківська	Олексіївка сіті	281,13	1,28	Будівництво, транспорт і логістика

Табл. 2.4 дає чітке уявлення про основні інвестиційні проєкти та їх характеристики в різних регіонах України.

Отже, характер процесів глобалізації в Україні є досить суперечливим і предметом активних дискусій щодо їх впливу на економічне зростання країни. З одного боку, ці процеси сприяють розвитку сучасних технологій з інноваційними характеристиками. З іншого боку, вони також посилюють конкуренцію на міжнародному ринку та створюють сприятливі умови для зростання української економіки й підвищення рівня зайнятості, розвитку процесів інвестування.

2.3. Аналіз ролі портфельних іноземних інвестицій у забезпеченні економічного зростання в глобалізованій економіці

У сучасних умовах глобалізації портфельні іноземні інвестиції відіграють важливу роль у формуванні економічної стратегії багатьох країн, зокрема й України. Цей вид інвестицій включає в себе придбання іноземними інвесторами фінансових активів країни-реципієнта, зокрема акцій, облігацій та інших інвестиційних інструментів. На відміну від ПІІ, які орієнтовані на довгострокову участь в управлінні бізнесом, портфельні іноземні інвестиції часто є більш короткостроковими і більше залежними від глобальних фінансових потоків і умов на світових ринках.

Роль портфельних іноземних інвестицій у забезпеченні економічного зростання в глобалізованій економіці зазначено на рис. 2.4.

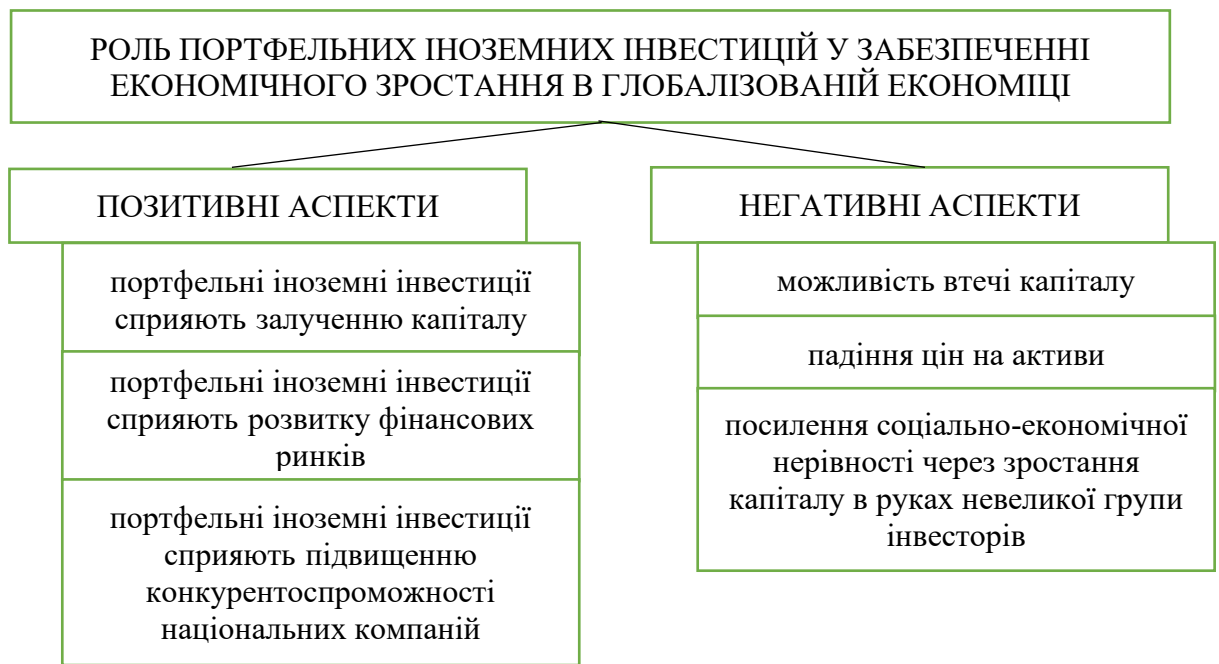

Рис. 2.4. Роль портфельних іноземних інвестицій у забезпеченні економічного зростання в глобалізованій економіці (розроблено автором)

По-перше, портфельні іноземні інвестиції сприяють залученню капіталу, що є критично важливим для економічного зростання країн, які розвиваються. Вони забезпечують економіку необхідною ліквідністю та фінансами для реалізації різноманітних проєктів, включаючи інфраструктурні. Крім того, зростання обсягу портфельних іноземних інвестицій може сприяти поліпшенню фінансових показників компаній, що має позитивний вплив на їхній розвиток і, відповідно, на загальний економічний ріст.

По-друге, портфельні іноземні інвестиції сприяють розвитку фінансових ринків. Залучення портфельних іноземних інвестицій підвищує ліквідність ринків, що у свою чергу забезпечує більш ефективне ціноутворення. Це дозволяє локальним інвесторам краще оцінювати ризики та винагороди, що підвищує загальну стабільність фінансової системи. Розвиток фінансових ринків також стимулює необхідність у високоякісних фінансових послугах, що сприяє підвищенню навичок і знань у цій сфері.

По-третє, портфельні іноземні інвестиції сприяють підвищенню конкурентоспроможності національних компаній. Іноземні інвестори часто прагнуть входити в ринки з перспективними компаніями, що може призвести до збільшення виробничих потужностей, впровадження нових технологій та оптимізації бізнес-процесів. Таким чином, українські підприємства отримують доступ до нових знань і технологій, що стає основою їхнього зростання та модернізації.

Проте, незважаючи на переваги, портфельні іноземні інвестиції мають також свої ризики. Одним із основних негативних чинників є можливість втечі капіталу, що може мати згубний вплив на національну економіку. Велика залежність від зовнішніх інвесторів може призвести до фінансових криз, якщо інвестори вирішать вивести свої капітали з країни. Це питання зокрема актуально в умовах політичної нестабільності або зміни економічної ситуації в Україні, що може спровокувати раптові виведення інвестицій і, відповідно, падіння цін на активи.

Також варто зазначити, що портфельні іноземні інвестиції можуть посилити соціально-економічну нерівність. Тому, незважаючи на можливі вигоди для економіки, зростання капіталу в руках невеликої групи інвесторів може спричинити зростання соціальної напруги. Важливим завданням для країн-реципієнтів є створення механізмів, які б контролювали або регулювали вплив зовнішніх інвесторів, зокрема у стратегічних секторах економіки.

У світлі наведених аспектів, важливо, щоб Україна формулювала свою інвестиційну політику, враховуючи не лише короткострокові вигоди від залучення портфельних іноземних інвестицій, а й довгострокові наслідки для економіки та суспільства. Ефективне управління іноземними інвестиціями може стати фактором, що підвищить стійкість економіки у кризових ситуаціях. Це, в свою чергу, вимагатиме нових підходів до регулювання ринку інвестицій та розвитку інфраструктури.

З огляду на вищезазначене, можна зробити висновок, що портфельні іноземні інвестиції відіграють важливу роль у забезпеченні економічного зростання в Україні, особливо в умовах глобалізації. Вони здатні надавати необхідний капітал,

сприяти розвитку фінансових ринків і підвищувати конкурентоспроможність. Однак для максимізації вигід і мінімізації ризиків Україні необхідно впроваджувати всебічну глобалізаційну політику, яка враховувала б специфіку і потреби національної економіки, поточні виклики та глобальні тенденції. Ефективна стратегія управління портфельними іноземними інвестиціями може стати запорукою стабільного економічного зростання і розвитку суспільства в цілому.

РОЗДІЛ 3.

ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО ІНВЕСТУВАННЯ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

3.1. Стан сучасного інвестиційного клімату в Україні

Інвестиційний клімат країни визначає рівень привабливості її економіки для іноземних та внутрішніх інвесторів. Він охоплює різноманітні фактори, такі як політична стабільність, правова система, економічні реформи, податкові умови та інфраструктуру. Сприятливий інвестиційний клімат може стимулювати розвиток бізнесу, залучення капіталу та технологій, а також сприяти економічному зростанню. На сьогодні Україні важливо покращувати свій інвестиційний клімат, щоб залучити більше іноземних інвесторів і забезпечити стійкий розвиток національної економіки. Для того, щоб оцінити рівень привабливості для інвесторів, розраховується відповідний індекс, динаміку якого за 2013-2024 роки представлено на рис. 3.1.

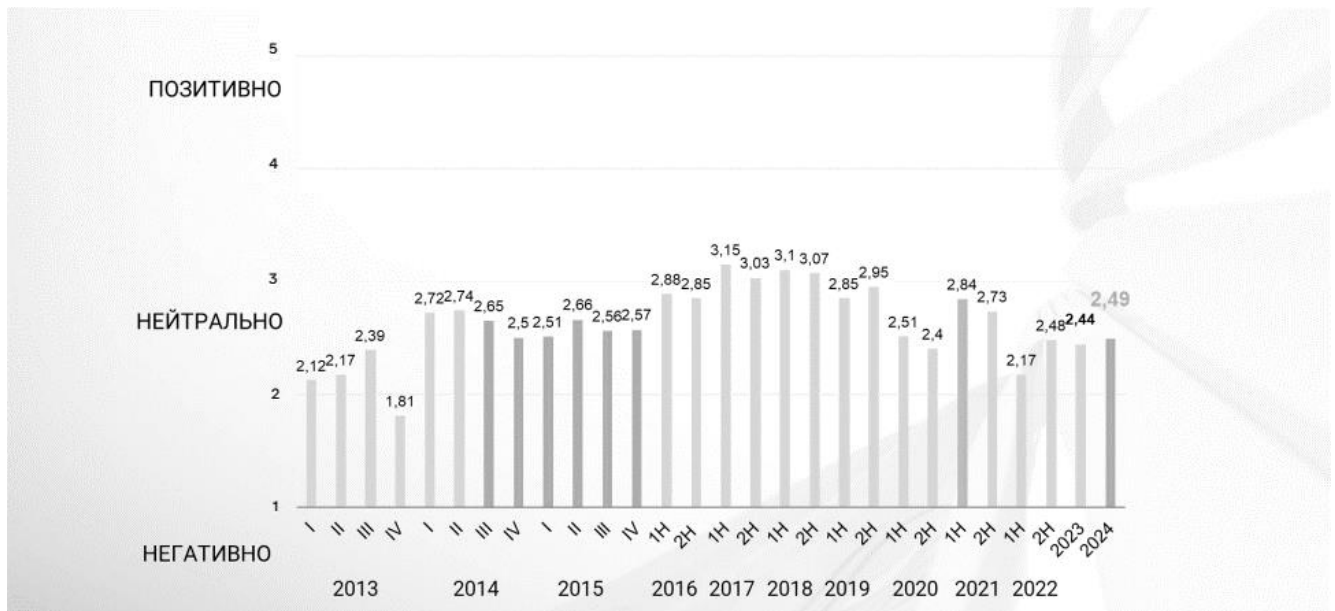

Рис. 3.1. Динаміка індексу інвестиційної привабливості України за 2013-2024 роки [3]

По-перше, спостерігається незначне покращення індексу у порівнянні з попередніми роками, проте загальний рівень залишається на низькому значенні, що свідчить про наявність суттєвих викликів і ризиків в інвестиційному середовищі країни. У 2024 році індекс становив 2,49, що є покращенням у порівнянні з 2,44 у 2023 році, але все ще нижче значень, зафіксованих у попередні роки, зокрема у 2018 та 2019 роках.

По-друге, коливання індексу вказують на відсутність стабільності, оскільки дана метрика безпосередньо залежить від політичної і економічної ситуації в країні, що підкреслює важливість проведення реформ для покращення інвестиційного клімату. Негативний індекс у певні періоди засвідчує неприйнятні умови для ведення бізнесу, тому важливо вжити заходів для зміцнення довіри інвесторів і створення сприятливих умов для інвестицій. У підсумку, українська економіка потребує комплексного підходу до реформування інвестиційного середовища для забезпечення стійкого зростання і залучення іноземного капіталу.

Загальна оцінка інвестиційного клімату України у 2021-2024 роках порівняно з «ковідним» 2020 роком демонструє певні позитивні зміни.

Кількість компаній, готових продовжувати інвестування, зросла з 57% до 70%. Основними негативними факторами залишаються військова агресія з боку росії, корупція, недостатня ефективність судової системи, тіньова економіка та атаки на енергосистему.

Серед позитивних моментів це є надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу, скасування мит і квот на український експорт, «транспортний безвіз» з ЄС, прогрес у цифровізації державних послуг і приєднання до об'єднаної енергосистеми ЄС.

За даними Національного банку України обсяг ПІІ в економіку України (залишків) (інструменти участі в капіталі та боргові інструменти) станом на 31.12.2021 року становив 64 163,2 млн дол. США [20].

За даними платіжного балансу, опублікованого на сайті Національного банку України, за сім місяців 2022 року чистий приплив ПІІ оцінено в 242 млн дол. США (у тому числі реінвестування доходів – 806 млн дол. США) [19].

Інвестиції у 2021 році спрямовувалися у вже розвинені сфери економічної діяльності. Так, станом на 31.12.2021 найвагоміші обсяги ПІІ (залишків) були спрямовані до підприємств промисловості – 44,0 відс. та установ та організацій, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 15,0 відс. [18; 20].

До основних країн-інвесторів у 2021 році належали Кіпр – 31,5 відс., Нідерланди – 21,7 відс., Швейцарія – 6,1 відс., Велика Британія – 4,5 відс., Німеччина – 4,6 відс., Австрія – 3,0 відс., Люксембург – 2,3 відс. і Франція – 2,0 відс. [18; 20].

Щодо обсягів освоєння капітальних інвестицій підприємств України у січні-грудні 2021 року складають 508 217,0 млн грн. Індекс капітальних інвестицій за цей період становив 110,8 відс. [20].

Провідними сферами економічної діяльності, за обсягами освоєння капітальних інвестицій, у січні-грудні 2021 року були: промисловість – 35,5 відс., будівництво – 7,8 відс., сільське, лісове та рибне господарство – 10,0 відс., інформація та телекомунікації – 4,4 відс., оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 8,2 відс., транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність – 6,9 відс., державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування – 12,3 відс., операції з нерухомим майном – 3,9 відс. [20].

Станом на 31 грудня 2022 року обсяг ПІІ в економіку України, включаючи інструменти участі в капіталі та боргові зобов'язання, досяг 50 986,7 млн дол. США, згідно з даними Національного банку України [21]. Інвестиції в цей період в основному як і в 2021 році спрямовувалися в уже розвинені сфери економічної діяльності.

На 31 грудня 2022 року найбільша частка ПІІ припадала на підприємства промисловості (41,9%) та установи, які займаються оптовою і роздрібною торгівлю, а також ремонтом автотранспортних засобів (16,3%).

Основними країнами-інвесторами у 2022 році як і в 2021 році були Кіпр (33,1%), Нідерланди (19,5%), Швейцарія (5,1%), Сполучене Королівство (4,8%), Німеччина (4,9%), Австрія (3,2%), Люксембург (2,5%) та Франція (2,2%) [21].

Як показують дані платіжного балансу, опублікованого Національним банком України [22], чистий приплив ПІІ за перші вісім місяців 2023 року становив 2,9 млрд дол. США, з яких 2,3 млрд дол. США припадало на реінвестування доходів.

У 2022 році обсяги капітальних інвестицій підприємств України склали 409 660 млн грн. Провідними сферами економічної діяльності за обсягами капітальних інвестицій залишилися промисловість (30,8%), сільське, лісове та рибне господарство (12,6%), транспорт і складське господарство (12,1%), оптова та роздрібна торгівля й ремонт автотранспортних засобів (9,0%), а також державне управління і оборона (8,9%). Окрім того, в будівництві обсяги інвестицій склали 8,0%, в охороні здоров'я та соціальному забезпеченні – 4,3%, у секторі інформації та телекомунікацій – 4,1%, а в операціях з нерухомим майном – 3,5% [22].

Стан інвестиційної діяльності в Україні на кінець 2022 року характеризувався стриманим оптимізмом, попри виклики, з якими країна стикалася, такі як військова агресія, корупція та слабка судова система. За даними Національного банку України, обсяг ПІІ станом на 31 грудня 2022 року становив 50 986,7 млн дол. США, з основними обсягами інвестицій, що спрямовуються в промисловість (41,9%) і торгівлю (16,3%). У 2023 році чистий приплив ПІІ оцінювався у 2,9 млрд дол. США, що викликано було, зокрема, реінвестуванням доходів у країну [22].

За 2023 рік чистий приплив ПІІ становив 4,4 млрд дол. США (реінвестування доходів – 3,4 млрд дол. США). У 2024 році чистий приплив ПІІ склав 3,8 млрд дол. США (у тому числі реінвестування доходів – 2,4 млрд дол. США). Найвагоміші обсяги ПІІ були спрямовані до підприємства промисловості – 38,3%; до установ та організацій, що здійснюють оптову та роздрібну торгівлю, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів – 16,7% [16].

Основними країнами-інвесторами у 2024 році як в минулі періоди, інформацію щодо чого представлено вище, були: Кіпр – 31,6%; Нідерланди –

20,9%; Велика Британія – 5,0%; Швейцарія – 4,3%; Німеччина – 4,1%; Австрія – 3,6%; Франція – 2,8%; Люксембург – 2,0% [16].

Отже, хоча українські бізнес-лідери і відзначають значні негативні фактори, існують і позитивні сигнали, зокрема надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС, що свідчить про потенційні перспективи для інвестування. Однак для покращення інвестиційного клімату необхідні системні зміни в законодавстві, підвищення рівня прозорості та боротьба з корупцією, щоб залучити нові інвестиції та стимулювати економічний розвиток.

Окрім ПІІ, важливу роль у формуванні інвестиційного середовища відіграють і портфельні інвестиції, динаміка та структура яких істотно змінилися в умовах воєнного стану. На відміну від ПІІ, що мають довгостроковий характер, портфельні інвестиції відображають короткотермінову динаміку та настрої інвесторів, і тому заслуговують на окремий розгляд.

Портфельні іноземні інвестиції в Україну протягом 2020-2024 років зазнали істотних змін під впливом ринкових та геополітичних чинників. На початку періоду спостерігався значний приплив капіталу: високі процентні ставки за ОВДП і макрофінансова стабільність стимулювали вхід нерезидентів у державні облігації [19]. За підсумками 2020 року сальдо портфельних іноземних інвестицій було позитивним (829 млн дол. США), що відображало чистий притік капіталу [23]. Втім, у 2021 році тенденція змінилася на протилежну – зафіксовано відтік портфельних інвестицій (-1024 млн дол. США) на тлі посилення глобальної невизначеності та перших сигналів геополітичної напруги [24]. Зокрема, Уряд України здійснив чисте погашення зовнішніх облігацій (євробондів) на суму понад 0,58 млрд дол. США у 2021 році, що скоротило обсяг інвестицій нерезидентів [25]. Одночасно іноземні інвестори стриманіше брали участь в українських активах, готуючись до можливих ризиків. Як наслідок, у 2021 році портфельні вкладення іноземців показали від'ємне сальдо, порівняно з суттєвим припливом роком раніше.

Повномасштабне військове вторгнення в лютому 2022 році призвело до різких змін у структурі та динаміці портфельних іноземних інвестицій. Хоча

інвестиційна активність нерезидентів практично зупинилася, статистично 2022 рік завершився для України несподіваним чистим притоком портфельного капіталу (понад 2026 млн дол. США) [19]. Цей «притік» мав технічний характер і був зумовлений передусім заходами з управління державним боргом під час війни. Україна домовилася про відстрочку виплат за зовнішніми борговими цінними паперами (єврооблігаціями), тому заплановані виплати не були здійснені і не вилучили валюту з країни – у платіжному балансі це відобразилося як чисте залучення коштів за портфельними інвестиціями [25]. Водночас майже всі «живі» іноземні інвестори вийшли з локального ринку: нерезиденти масово скорочували портфелі українських ОВДП, а торгівля акціями на фондових біржах фактично завмерла. Український фондовий індекс зазнав падіння ліквідності – в умовах воєнного стану біржові операції були обмежені, значна частка іноземних акціонерів залишила ринок. Нові вкладення нерезидентів у 2022 році були мінімальними, обмежившись хіба що окремими випусками військових облігацій, які викупалися союзниками та діаспорою. Таким чином, нетиповий позитивний баланс портфельних інвестицій 2022 року був обумовлений не притоком нового приватного капіталу, а адміністративними заходами і «вимушеним» накопиченням зобов'язань держави.

У 2023 році фінансовий рахунок платіжного балансу за статтею портфельних інвестицій знову був зведений із профіцитом (чистий приплив 2733 млн дол. США) [26]. Попри війну, певна стабілізація макроекономічної ситуації та фіксація валютного курсу відновили інтерес до гривневих облігацій з боку окремих груп інвесторів. Національний банк України поступово пом'якшував валютні обмеження: було запроваджено дистанційну процедуру для придбання ОВДП нерезидентами та дозволено репатріацію відсотків за новими вкладеннями з квітня 2023 року, що трохи покращило привабливість ринку. У результаті нерезиденти впродовж весни-літа 2023 року збільшили портфель ОВДП (з 47,6 млрд грн у квітні до 54,7 млрд грн у травні), хоча їхня частка залишалася незначною [27]. На 1 вересня 2023 року обсяг ОВДП у власності іноземців (48,4 млрд грн) уже зрівнявся з вкладеннями українських фізичних осіб (8,3 млрд грн), що підкреслює істотне

скорочення ролі нерезидентів порівняно з довоєнним періодом. Надалі, через погашення паперів та відсутність повноцінної можливості вільно виводити кошти, портфель нерезидентів знову пішов на спад до кінця 2023 року. Слід також зазначити, що у 2023 році значно зросли вкладення українських резидентів за кордон: активи за портфельними інвестиціями (придбання іноземних цінних паперів українськими інвесторами) сягнули 2251 млн дол. США, що відображає валютну лібералізацію і попит на диверсифікацію активів. Натомість пасиви (інвестиції нерезидентів в українські папери) за рік зменшилися на -482 млн дол. США. Інакше кажучи, відтік коштів через купівлю іноземних цінних паперів українцями був частково компенсований невеликим чистим притоком капіталу нерезидентів у ОВДП, підтриманим стабільністю фінансової системи у 2023 році [26].

В 2024 році тенденція до виходу іноземців посилилася. За оцінками Національного банку України, обсяг портфельних інвестицій нерезидентів у 2024 році скоротився майже на 40%, що відображає триваючий вихід інвесторів з ринку ОВДП України. Якщо на початок 2024 року нерезиденти ще утримували близько 3% внутрішнього державного боргу, то надалі їх частка стала майже мізерною. Чистий позитивний баланс портфельних інвестицій (6627 млн дол. США) у 2024 році знову був зумовлений головню технічними чинниками. В серпні 2024 року Україна продовжила дію мораторію на виплату більшості зовнішніх боргових зобов'язань, що формально зафіксувало статистичний «притік» портфельного капіталу (за рахунок невиконаних сум) без фактичного надходження нових інвестицій. Одночасно активи за портфельними іноземними інвестиціями у 2024 році зросли ще на 699 млн дол. США (у вигляді купівлі українцями іноземних цінних паперів та накопичення валюти) [28]. Таким чином, у розрізі каналів впливу приватного капіталу з України все більшого значення набували операції приватного сектору, тоді як вкладення нерезидентів у гривневі ОВДП та акції залишалися незначними. Ринок акцій, як і раніше, перебував у стані депресії – біржові індекси не відображали реальної ситуації через низькі обсяги торгів. Загалом, наприкінці 2024 року портфельні іноземні інвестиції в Україні

сконцентровані переважно у державних боргових інструментах (включно з реструктуризованими зовнішніми боргами), тоді як участь нерезидентів у капіталі корпоративного сектору та на фондовому ринку залишалася мінімальною.

Для наочності у табл. 3.1 наведено узагальнені статистичні дані щодо потоків портфельних іноземних інвестицій за 2020-2024 роки (у млн дол. США).

Таблиця 3.1

Динаміка портфельних іноземних інвестицій в Україну за 2020-2024 роки у млн дол. США (складено автором на основі [19; 23; 24; 26; 28])

Рік	Портфельні інвестиції: активи	Портфельні інвестиції: пасиви	Сальдо портфельних іноземних інвестицій
2020	152	-677	829
2021	-70	954	-1024
2022	641	-1385	2026
2023	2251	-482	2733
2024	699	-5928	6627

Як видно з табл. 3.1, у 2020 році спостерігався чистий притік портфельних іноземних інвестицій (829 млн дол. США), у 2021 році – відтік (-1 024 млн дол. США), а починаючи з 2022 року фіксується умовний притік капіталу за портфельними статтями (понад 2-6 млрд дол. США щорічно). Однак позитивне сальдо 2022-2024 років пояснюється не поверненням довіри іноземних інвесторів, а переважно неплатежами за зовнішніми боргами та внутрішнім переливом капіталу.

Отже, динаміка портфельних іноземних інвестицій в Україні у воєнний період має скоріше технічний характер: реальний інтерес нерезидентів до українських фінансових інструментів залишається обмеженим, і відновлення повноцінних портфельних інвестицій прямо залежить від завершення війни та відновлення інвестиційної привабливості країни.

3.2. Виклики та можливості для міжнародних інвесторів в Україні

В Україні, попри виклики, з якими країна стикається, існує цілий ряд можливостей для міжнародних інвесторів, які прагнуть нових ринків та вигідних інвестицій. Ситуація в Україні відзначається змішаними сигналами: з одного боку, продовження військової агресії та економічні труднощі, а з іншого – реформи, що сприяють формуванню прозорішого і стабільнішого інвестиційного середовища. Перш ніж китайські, європейські та американські компанії приймуть рішення про інвестування, їм буде важливо розглянути та оцінити ці виклики та можливості.

Серед основних викликів варто виокремити геополітичну напруженість в регіоні. Російська агресія та війна, що триває з 2014 року, залишають значний вплив на економічну ситуацію в Україні. Інвестори стикаються з ризиками, пов'язаними з безпекою, певним ступенем непередбачуваності та можливими перебоями в бізнес-процесах. Військові дії також впливають не лише на фізичну інфраструктуру, але й на адаптацію ринку, що може привести до зміни попиту та пропозиції товарів і послуг. Ця нестабільність сприяє вищому рівню ризиків для інвесторів та може зменшити їх бажання вкласти кошти в українську економіку.

Також важливим викликом є корупція, яка залишається однією з найбільших проблем в Україні вже багато років. Хоча український уряд вживає заходів для покращення ситуації, прояви корупції на рівні державних структур і бізнесу все ще можуть негативно вплинути на інвестиційний клімат. Інвестори можуть виявити труднощі в отриманні дозволів, ліцензій та інших адміністративних послуг без додаткових витрат, яких можна було б уникнути в більшій мірі прозорого середовищі. Боротьба з корупцією вимагає зусиль не лише з боку уряду, але й від міжнародних партнерів, які можуть надати Україні технологічну та фінансову допомогу.

Важливим фактором, який визначає інвестиційний клімат, є недостатня розвиненість правової системи та судової гілки влади. Інвестори потребують чітких та прозорих правил, які сприяли б їхньому бізнесу. Непередбачувані зміни законодавства, затяжні судові процеси та відсутність захисту прав інвестора

можуть стати серйозними перешкодами для залучення інвестицій. Поліпшення правової системи та забезпечення ефективного захисту інвесторів повинні бути пріоритетами для українського уряду.

Незважаючи на ці виклики, Україна має чимало можливостей, які можуть стати привабливими для міжнародних інвесторів. По-перше, слід зазначити, що Україна є однією з найбільших країн Європи за площею та має багатий природний потенціал, включаючи значні запаси природних ресурсів та родючі землі. Ці фактори створюють можливості для інвестицій у сільському господарстві, енергетиці та добувній промисловості. Українські чорноземи є найродючішими у світі, що робить країну особливо привабливою для аграрних інвестицій.

По-друге, динамічний розвиток ІТ-сектору в Україні та швидке зростання стартапів надають інвесторам можливість вкласти кошти в інноваційні технології. Український значний висококваліфікований кадровий резерв та розвиток освітньої інфраструктури надають інвесторам впевненість у наявності професіоналів у галузі ІТ. Українські компанії неодноразово успішно презентували свої продукти на міжнародному ринку, що свідчить про наявність значного інтелектуального потенціалу.

Крім того, процес європейської інтеграції і реформи, що сприяють спрощенню ведення бізнесу, також створюють нові можливості. Україна отримала статус кандидата на вступ до Європейського Союзу, що відкриває нові перспективи у співпраці з європейськими компаніями та інвесторами. Європейська інтеграція може позитивно вплинути на інвестиційний клімат, підвищивши рівень довіри міжнародних партнерів до України.

Також важливим аспектом є державна підтримка інвестицій, яка включає в себе різні стимули, такі як податкові пільги, фінансові гранти та програми співфінансування. Держава прагне залучити інвесторів через прозорі механізми, сприяючи розвитку інфраструктури та надаючи гарантії безпеки інвестицій.

Зазначені вище виклики та можливості для міжнародних інвесторів в Україні нами узагальнено та представлено на рис. 3.2.

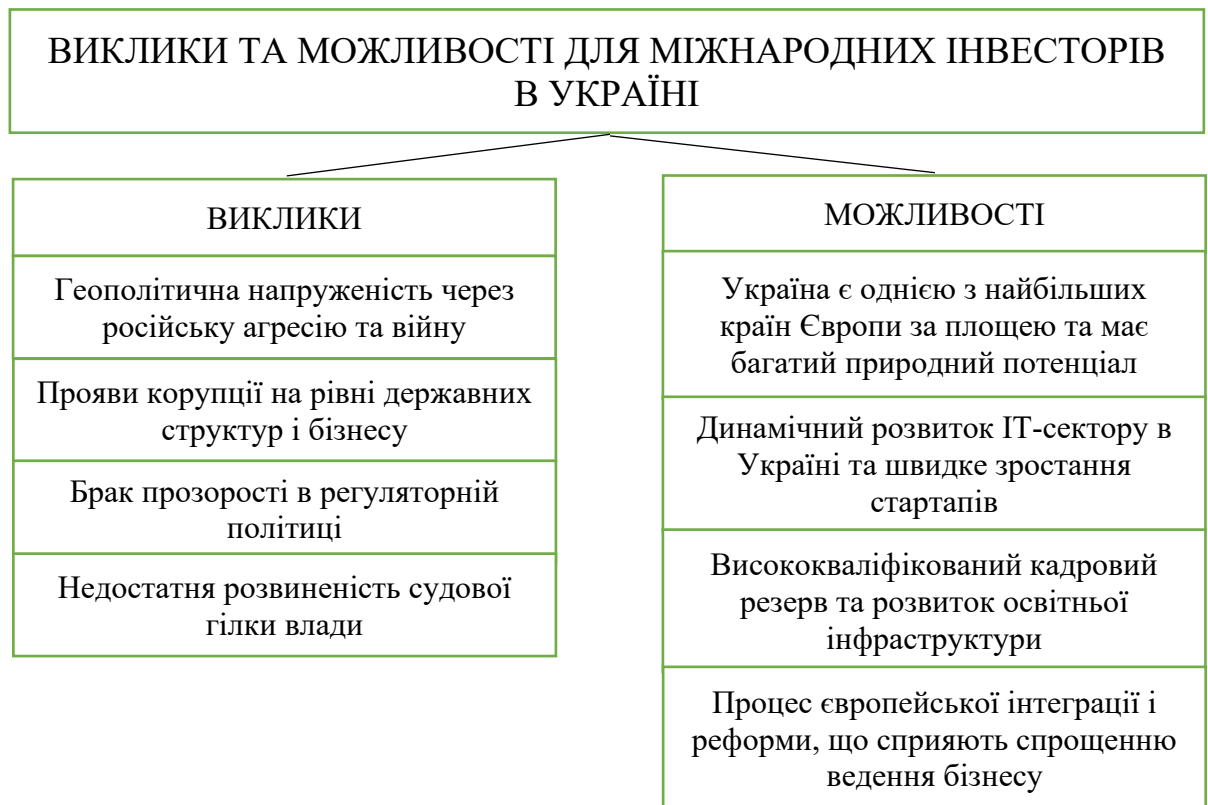

Рис. 3.2. Виклики та можливості для міжнародних інвесторів в Україні
(розроблено автором)

Отже, міжнародні інвестори, що звертають увагу на Україну, опиняються в ситуації, наповненій як викликами, так і можливостями. Судячи з трансформацій, які відбуваються в країні, та потужних ресурсів, Україна має потенціал стати привабливим напрямком для інвестицій. Однак, для того щоб реалізувати цей потенціал, необхідні системні зміни, спрямовані на покращення інвестиційного клімату, боротьбу з корупцією, реформу правосуддя та формування прозорих правил для ведення бізнесу. Інвестори повинні уважно аналізувати обставини та проводити ретельну підготовку перед ухваленням рішення про інвестиції, щоб максимально скористатися наданими можливостями.

3.3. Перспективні напрямки розвитку міжнародного інвестування в Україні в умовах фінансової глобалізації: рекомендації та прогнози

В умовах фінансової глобалізації Україна стикається з унікальними викликами та можливостями щодо залучення міжнародних інвестицій. Держава, з огляду на свою геостратегічну позицію, природні ресурси та людський потенціал, має всі шанси стати привабливим напрямком для закордонних інвесторів. У сучасному економічному середовищі, яке вимагає реалізації інноваційних підходів і адаптації до глобальних тенденцій, Україна повинна розглянути перспективні напрямки розвитку міжнародного інвестування, аби залучити максимальні обсяги капіталу, забезпечити економічне зростання та підвищити рівень добробуту населення (рис. 3.3).

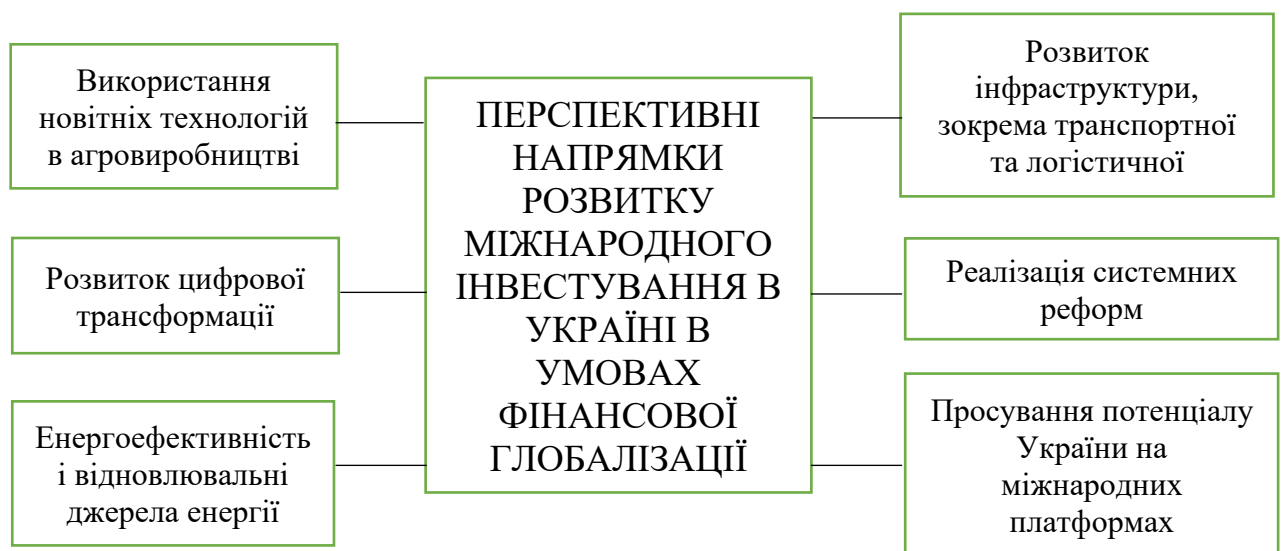

Рис. 3.3. Перспективні напрямки розвитку міжнародного інвестування в Україні в умовах фінансової глобалізації (розроблено автором)

Перш за все, одним із найбільш перспективних напрямків для міжнародних інвестицій в Україні є аграрний сектор. Україна, маючи родючі чорноземи, займає одне з провідних місць у світі за обсягами сільськогосподарського виробництва. Інвестори можуть знайти вигідні можливості в рамках агропромислових компаній, які займаються вирощуванням зернових, олійних культур, а також у виробництві органічних продуктів. Слід підкреслити, що останніми роками світовий попит на

екологічні та органічні продукти зростає, що відкриває нові можливості для українських аграріїв. Використання новітніх технологій в агровиробництві, таких як Precision Agriculture, також може суттєво підвищити ефективність виробництва та зацікавити іноземних інвесторів.

Цифрова трансформація є ще одним значним напрямком, який підлягає активному розвитку в Україні. Спектр ІТ-сектору в країні демонструє динамічний ріст, оскільки Україна має велику кількість високоосвічених та кваліфікованих фахівців в галузі інформаційних технологій. За останні роки Україна стала міжнародним хабом для аутсорсингу ІТ-послуг, а також розробки програмного забезпечення та стартапів у різних галузях. Інвестиції в стартапи та технологічні компанії можуть приносити значний прибуток завдяки привабливій динаміці їх розвитку. Для підтримки цього напрямку Україні необхідно вдосконалити законодавство у сфері ІТ, забезпечити захист інтелектуальної власності та створити сприятливі умови для високих технологій, що залучить ще більше міжнародних гравців на цей ринок.

Енергоефективність і відновлювальні джерела енергії також є важливими напрямками international investment в Україні. Енергетична незалежність та скорочення викидів вуглецю є глобальними трендами, які надзвичайно актуальні у контексті змін клімату. Україна має великий потенціал для інвестицій у Renewable Energy, зокрема в сонячну та вітрову енергетику. Ці сектори мають значний обсяг незадіяного потенціалу і можуть стати привабливими для міжнародних інвесторів, які прагнуть інвестувати в проекти з відновлювальної енергії. Держава повинна запроваджувати субсидії, податкові пільги та інші заохочення для інвесторів, щоб сприяти розвитку енергетичного сектора.

Не менш важливим є розвиток інфраструктури, зокрема транспортної та логістичної. Українська інфраструктура потребує модернізації та інвестицій в розвиток, тому міжнародні інвестори можуть знайти вигідні можливості у будівництві та модернізації транспортних шляхів, портів, залізниць та аеропортів. Розширення обсягу міжнародних перевезень також відкриває нові ринки та можливості для українських товаровиробників, спрощує доступ до європейських

та світових ринків. Партнерство з міжнародними фінансовими установами у таких проєктах може залучити додаткові ресурси.

У контексті рекомендацій Україні слід акцентувати на покращенні інвестиційного клімату через реалізацію системних реформ. Прозорість, захист прав інвесторів, боротьба з корупцією та зміцнення правової системи – ось базові фактори, які можуть суттєво змінити ситуацію. Проводячи реформи в цих напрямках, Україна зможе створити привабливе середовище для інвесторів і підвищити рівень довіри до своїх економічних інститутів. Активна комунікація з міжнародними фінансовими установами, такими як МВФ чи Світовий банк, дозволить знайти нові рішення для стабілізації економіки та посилення інвестиційної активності.

Ще одним важливим кроком є активне просування потенціалу України на міжнародних платформах. Участь у міжнародних виставках, форумах та конференціях у сфері інвестування може не лише привернути увагу до українського ринку, але й допомогти налагодити контакти з потенційними інвесторами. Українському уряду та бізнес-асоціаціям слід активно працювати над формуванням позитивного іміджу України як інвестиційно привабливої країни, в якій можна успішно реалізувати інвестиційні проєкти.

Таким чином, сучасні економічні реалії свідчать про те, що в Україні існує чимало перспективних напрямків для міжнародного інвестування. Аграрний сектор, ІТ-технології, відновлювальна енергетика та розвиток інфраструктури – все це може стати потужними двигунами економічного зростання. Однак для реалізації цього потенціалу Україні, спираючись на проведений нами аналіз наукових джерел [29-37] необхідно впроваджувати якісні зміни в інвестиційному середовищі, спрощувати законодавчі процедури та боротися з корупцією. Тільки так Україна зможе стати привабливим напрямком для міжнародних інвестицій, забезпечуючи стійке економічне зростання, соціально-економічний розвиток та поліпшення добробуту своїх громадян.

ВИСНОВКИ

В ході дослідження ми виконали завдання, визначені у кваліфікаційній роботі, та дійшли певних висновків теоретичного і прикладного характеру, які полягають у такому:

1. Визначено, що глобалізація фінансових ринків – це процес інтеграції національних фінансових систем у єдине глобальне середовище, де капітал, інвестиції та фінансові інструменти вільно переміщуються між країнами. Це явище викликане розвитком транспорту, комунікацій та технологій, які дозволяють швидко інформаційно обмінюватися між різними ринками. Доведено, що глобалізація також характеризується зростанням ролі транснаціональних корпорацій, міжнародних фінансових установ і різноманітних фінансових інструментів, що дозволяють забезпечувати ліквідність та стабільність на світових фінансових ринках. В зв'язку з чим з'ясовано, що сутність фінансової глобалізації полягає в тому, що вона підвищує доступність капіталу для країн, зменшує витрати на фінансування та стимулює зростання економіки, але одночасно несе ризики, пов'язані з фінансовою нестабільністю і можливою втратою контролю над національними економіками.

2. Встановлено: 1) основними учасниками глобалізованих фінансових ринків є центральні банки, комерційні банки, міжнародні інвестиційні фонди, трейдери, хедж-фонди, а також інституційні інвестори, які всі разом впливають на формування ліквідності та ціноутворення; 2) важливими інструментами, що використовуються на глобалізованих фінансових ринках, є акції, облігації, деривативи, валютні контракти та інші складні фінансові продукти, які дозволяють зменшити ризики та управляти капіталом; 3) зростання участі фінансових інститутів та індивідуальних інвесторів у глобальних фінансових ринках сприяє розвитку новітніх фінансових технологій та збільшує можливості для диверсифікації портфелів і оптимізації інвестиційних стратегій, а взаємодія учасників через складні фінансові інструменти призводить до значних змін у

динаміці ринку та фінансовій стабільності, вимагаючи від усіх учасників дотримання норм та правил, встановлених міжнародними стандартами.

3. Доведено, що фінансова глобалізація відіграє ключову роль у розвитку фінансових ринків, адже вона сприяє інтеграції національних економік у міжнародну фінансову систему, що в свою чергу підвищує конкурентоспроможність та капіталізацію ринків. До позитивних моментів можна віднести: 1) завдяки фінансовій глобалізації країни мають доступ до більшого обсягу фінансових ресурсів, наявність різних інструментів фінансування, що допомагає підтримувати економічне зростання; 2) фінансова глобалізація забезпечує більшу ліквідність на ринках, полегшуючи доступ інвесторів до капіталу та зменшуючи вартість залучення фінансів. Проте фінансова глобалізація несе з собою і ризики, такі як збільшення вразливості національних економік до зовнішніх шоків, фінансових криз та коливань на міжнародних ринках, що потребує від держави ефективного регулювання та контролю для забезпечення стабільності фінансової системи.

4. Встановлено, що глобалізація сприяє значному зростанню обсягу капітальних потоків між країнами, що має як позитивні, так і негативні наслідки для інвестиційного середовища. З одного боку, відкриті фінансові ринки дозволяють країнам залучати іноземний капітал, що сприяє економічному розвитку, модернізації інфраструктури та створенню нових робочих місць. Відкритість ринків підвищує інвестиційну привабливість, спрощує доступ до фінансування, знижує витрати на запозичення. Водночас глобалізація може призвести до нестабільності, оскільки країни стають більш вразливими до фінансових криз і зовнішніх шоків, таких як глобальні рецесії, що можуть викликати різкий відтік капіталу. Це створює потребу у підвищенні рівня регуляторного контролю за фінансовими потоками для захисту економічної стабільності.

5. Доказано, що глобалізація істотно змінила інвестиційні стратегії та поведінку інвесторів, які тепер більше орієнтуються на глобальні тенденції та можливості. Інвестори стають все більш активними у пошуку нових ринків, що

дозволяє їм диверсифікувати свої портфелі і зменшувати ризики. Глобальні інвестиційні стратегії зосереджуються на аналізі міжнародних економічних показників, політичних стабільностей і валютних ризиків, що дозволяє приймати більш обґрунтовані рішення. Сучасні інвестори також використовують новітні технології для аналізу даних та моделювання ринків, що робить їх діяльність більш ефективною. Водночас глобалізація може привести до зростання спекулятивної поведінки на ринках, що підвищує волатильність і ризики для інвесторів, особливо в умовах нестабільності на світових ринках.

6. Доведено, що портфельні іноземні інвестиції відіграють важливу роль у забезпеченні економічного зростання в глобалізованій економіці, оскільки вони забезпечують країнам доступ до додаткових фінансових ресурсів і технологій. Впроваджуючи портфельні іноземні інвестиції, країни отримують можливість фінансувати проєкти, розвивати інфраструктуру та підвищувати конкурентоспроможність на світових ринках. Такі інвестиції також сприяють стабілізації фінансової системи країни та розвитку фінансових ринків. З іншого боку, встановлено, що залежність від портфельних іноземних інвестицій може стати ризиковою для національних економік, оскільки швидкий відтік капіталу під час криз може призвести до фінансової нестабільності та економічних труднощів. Таким чином, важливо знайти баланс між привабливістю для іноземних інвесторів та забезпеченням стабільності національної економіки.

7. Проведений аналіз стану сучасного інвестиційного клімату в Україні показав, що він залишається складним та неоднозначним, поєднуючи в собі значний потенціал для зростання та численні виклики. Після політичних і економічних змін у країні, зокрема після Революції Гідності та агресії з боку росії, інвестиційний клімат в Україні зазнав серйозних трансформацій. Попри позитивні тенденції, такі як спрощення ведення бізнесу, покращення правової системи та боротьба з корупцією, ключові проблеми залишаються актуальними, включаючи невизначеність політичної ситуації, високі ризики та недосконалу інфраструктуру. Ці фактори суттєво впливають на інтерес іноземних інвесторів та їх рішення про

інвестування в українську економіку, що потребує подальших зусиль з боку уряду та бізнесу для поліпшення інвестиційних умов.

8. Проведені дослідження показали, що міжнародні інвестори в Україні стикаються з низкою викликів і можливостей, які впливають на їх інвестиційні рішення. До викликів віднесено: незахищеність інвестицій, брак прозорості в регуляторній політиці, корупція та геополітична нестабільність, які здатні стримувати інтерес до інвестування. Водночас Україна має низку можливостей, зокрема багатий природний ресурсний потенціал, стратегічне географічне положення та розвинутий аграрний сектор. Інвестори можуть знайти вигідні перспективи в таких сферах, як відновлювальна енергетика, ІТ-технології та інфраструктурні проєкти. Тому важливо, щоби міжнародні інвестори здійснювали детальний аналіз ризиків і можливостей, розглядаючи довгострокові стратегії для максимізації прибутку в умовах українського ринку.

9. Запропоновано перспективні напрямки розвитку міжнародного інвестування в Україні в умовах фінансової глобалізації, які обумовлені потребою у структурних реформах і адаптації до нових ринкових умов. Україні слід акцентувати увагу на таких сферах, як агробізнес, ІТ, енергозбереження та відновлювальні джерела енергії, які мають великий потенціал для залучення іноземних інвестицій. Доведено, що для успішної реалізації цих можливостей важливо впроваджувати системні зміни: покращувати законодавство, забезпечувати прозорість і захист прав інвесторів, зменшувати адміністративні бар'єри, а також активніше залучати міжнародних партнерів. І саме вигідні інвестиційні пропозиції та активна комунікація на міжнародних платформах можуть підвищити імідж України як стабільного й перспективного інвестиційного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Амеліна І.В., Попова Т.Л., Владимиров С.В. Міжнародні економічні відносини. К.: «Центр учбової літератури». 2013. 256 с.
2. Вплив глобалізаційних процесів на українську економіку: аналіз та стратегії. URL: file:///C:/Users/PK/Downloads/_%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F.pdf/.
3. Індекс інвестиційної привабливості України за 2024 рік. URL: <https://eba.com.ua/wp-content/uploads/2024/11/UKR-Invest-Index-2024.pdf/>.
4. Киш Л.М. Сучасний стан та перспективи розвитку економіки в умовах глобалізаційних процесів. *East European Scientific Journal*. 2020. Т. 1. №3 (55). С. 9-16. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/24642.pdf/>.
5. Куценко І.В. Окремі аспекти дослідження впливу глобалізації на економічний розвиток аграрного сектору України. Глобалізація та розвиток інноваційних систем: тенденції, виклики, перспективи: матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 3-4 листопада 2022 р.). Харків. 2022. С. 41-43. URL: https://repo.btu.kharkov.ua/bitstream/123456789/16845/1/3-4_konf_22-42-44.pdf.
6. Мамотенко Д.Ю. Глобалізація міжнародних фінансових ринків. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2009. Вип. 39. С. 229-237.
7. Міжнародні боргові цінні папери (складено BIS). URL: https://data.bis.org/topics/IDS/BIS%2CWS_DEBT_SEC2_PUB%2C1.0/Q.3P.3P.1.1.C.A.A.TO1.A.A.A.A.A.I?view=chart/.
8. Осіпова Л.В. Вплив глобалізації на економіку України та її зовнішньоекономічні пріоритети. Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: зб. наук. пр. VIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Вінниця, 03 черв. 2020 р.). Вінниця. 2020. Ч. 1. С. 84-97. URL: http://www.vtei.edu.ua/doc/2020/03_07_2020/zbl.pdf#page=84/.
9. Подп'ятнікова А. Мотиваційний механізм державного регулювання транзитного потенціалу України. *Державне управління та місцеве самоврядування*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2014_4_15/.

10. Риков В.В. Вплив глобалізаційних процесів на економічну безпеку України. *Правове та державне управління*. 2020. № 2. С. 204–210. URL: http://pdu-journal.kpu.zp.ua/archive/2_2020/33.pdf.
11. Солов'єнко Д.В., Зелінська О.М. Вплив глобалізації на інвестиційні процеси в Україні. Сучасні проблеми і перспективи розвитку обліку, аналізу та контролю в умовах глобалізації економіки: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Луцьк, 3 грудня 2021 р.). Вип. 15. Луцьк: ІВВ Луцького національного технічного університету. 2021. С. 497-500. URL: <http://surl.li/qgmts/>.
12. Солом'яний Є. Вплив глобалізації на розвиток України: позитивні та негативні наслідки. Інноваційне підприємництво: стан та перспективи розвитку: зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-практ. конференції (м. Київ, 30 трав. 2022 р.). Київ: КНЕУ. 2022. С. 65-70. URL: https://www.researchgate.net/publication/365610135_Osoblivosti_finansuvanna_innovacijnogo_pidpriemnictva#page=65.
13. Стан інвестиційної діяльності в Україні. URL: <http://surl.li/ftsyr>.
14. Томашук І.В. Вплив глобалізаційних процесів на сучасні економічні систем. *Економіка, фінанси, менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2022. № 1. С. 153-165. URL: <http://socrates.vsau.org/repository/getfile.php/31110.pdf>.
15. Харун О.А., Матюх І.А. Особливості та наслідки фінансової глобалізації. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/19_ukr/11.pdf.
16. Семенюк Т. У 2024 – му чистий приплив іноземних інвестицій склав \$3,8 млрд: які основні країни-інвестори. URL: <https://thepage.ua/ua/news/u-2024-mu-ukrayina-zaluchila-dollar38-mlrd-pii-osnovni-krayini-investori-or>.
17. Brealey, R., Myers, S., & Allen, F. (2020). *Principles of Corporate Finance* (13th ed.). McGraw-Hill. С. 647.
18. Національний банк України. Статистика зовнішнього сектору. Прямі інвестиції за інструментами та секторами (рік). URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external>.
19. Мінфін. Динаміка платіжного балансу України за 2022 р. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2022/>.

20. Інвестиційна діяльність в Україні за 2021 рік. URL: <https://data.gov.ua/dataset/f32bbc73-51f5-46d5-9450-18112ce66e6f/resource/1150e365-27a0-411c-84ea-e041406854df>.
21. Інвестиційна діяльність в Україні за 2022 рік. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/b6d0940d-2443-41c4-82ec-86e6d2e56973?lang=uk-UA&id=9b3992d6-50c3-4158-a036-87b9ab25f9a4&title=StrategiiaKomunikatsiiZPitanvroatlantichnoiIntegratsiiUkrainiNaPeriodDo2025-Roku>
22. Інформаційно-аналітичні матеріали щодо інвестиційного клімату в Україні. URL: <https://me.gov.ua/Documents/Detail/93e0fdd8-41bc-4737-a700-75d32c29d885?lang=uk-UA&title=InformatsiinoanalitichniMaterialiSchodoInvestitsiinogoKlimatuVUkraini>.
23. Мінфін. Динаміка платіжного балансу України за 2020 рік. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2020/>.
24. Мінфін. Динаміка платіжного балансу України за 2021 рік. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2021/>.
25. U.S. Department of the treasury. Statement by Group of Creditors of Ukraine. URL: <https://home.treasury.gov/news/press-releases/jy0949>.
26. Мінфін. Динаміка платіжного балансу України за 2023 рік. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2023/>.
27. НБУ. Nonresident Investors to Be Able to Repatriate Abroad Interest Received after 1 April 2023 on Domestic Government Debt Securities. URL: <https://bank.gov.ua/en/news/all/investori-nerezidenti-matimut-zmogu-repatriyuvati-za-kordon-vidsotki-za-ovdp-otrimani-pislya-1-kvitnya-2023-roku>.
28. Мінфін. Динаміка платіжного балансу України за 2024 рік. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/balance/2024/>.
29. Alt R., Beck R., Smits M.T. FinTech and the transformation of the financial industry. *Electronic Markets*. 2018. Vol. 28. P. 235-243.

30. Petrides K., Mavroveli S. Theory and Applications of Trait Emotional Intelligence. *Psychology: The Journal of the Hellenic Psychological Society*. 2018. Vol. 23. P. 24-36.
31. Barroso M., Laborda J. Digital transformation and the emergence of the Fintech sector: Systematic literature review. *Digital Business*. 2022. Vol. 2 (2). No. 100028.
32. Gomber P., Kauffman R.J., Parker C., Weber B.W. On the Fintech revolution: Interpreting the forces of innovation, disruption, and transformation in financial services. *Journal of Management Information System*. 2018. Vol. 35(1). P. 220-265.
33. Harsono I., Suprpti I.A.P. The Role of Fintech in Transforming Traditional Financial Services. *Accounting Studies and Tax Journal (COUNT)*. 2024. Vol. 1 (1). P. 81-91.
34. Boratynska K. Impact of digital transformation on value creation in Fintech services: An innovative approach. *Journal of Promotion Management*. 2019. Vol. 25 (5). P. 631-639.
35. Kasyanenko S., Kenworthy P., Ruch, F.U., Vashakmadze E., Vorisek D., Wheeler C. Investment in Emerging Market and Developing Economy Regions: Trends, Prospects, and Policy Options. Policy Research Working Paper 10369. World Bank Group. Development Economics, Prospects Group. 2024. 102 p.
36. Chiu I.H.Y. Prospects for international financial deglobalisation and its potential impact on international financial regulation. *Law and Financial Markets Review*. 2022. Vol. 16 (1-2). P. 1-19.
37. Salisu A., Ogbonna A., Lasisi L., Olaniran, A. Geopolitical Risk and Stock Market Volatility in Emerging Markets: A GARCH-MIDAS Approach. *North American Journal of Economics and Finance*. 2022. Vol. 62. No.101755.